

บทที่ 3

หลักกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดในคดีอาชญากรรม

ในบทนี้จะศึกษาถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีอาชญากรรม กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีอาชญากรรมของต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีอาชญากรรมของประเทศไทย

3.1 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในคดีอาชญากรรม

3.1.1 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

สำหรับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ประกอบด้วยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (The Convention on the Right of the Child) กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules) กฎของสหประชาชาติเรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกถูกลิดรอนเสรีภาพ และแนวทางขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (The Convention on the Right of the Child)

สหประชาชาติโดยองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF: United National Children's Fund) ได้พยายามร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Right of the Child) ขึ้นเพื่อให้มีผลบังคับอย่างจริงจังแก่รัฐที่ให้การรับรอง อนุสัญญาดังกล่าวร่างเสร็จในปี ค.ศ. 1989 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1990 อนุสัญญาสิทธิเด็กนี้จัดได้ว่าเป็นลักษณะของสนธิสัญญาแบบพหุภาคี กล่าวคือ เป็นอนุสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เปิดกว้างให้ทุกๆ รัฐสามารถเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาได้ ไม่ว่ารัฐนั้นจะมาจากภูมิภาคใดและไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจหรือระบอบการปกครองที่แตกต่างกัน จึงถือว่าอนุสัญญานี้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรก

ที่ให้ความคุ้มครองและส่งเสริมชีวิตและการพัฒนาขั้นพื้นฐานของเด็กอย่างแท้จริงและเป็นการกำหนดมาตรฐานสากลทางกฎหมายที่นานาประเทศได้ร่วมตกลงกันเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมเด็ก ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเมื่อวันที่ 27 มีนาคม ค.ศ. 1992 และมีผลบังคับใช้กับประเทศไทย ในฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเมื่อวันที่ 26 เมษายน ค.ศ. 1992

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีหลักการในสาระสำคัญสองประการ¹ คือ

(1) สิทธิเด็กนั้นไม่ใช่เรื่องของรัฐหรือใครให้กับเด็ก แต่เป็นสิทธิของเด็กทุกคนที่มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด ซึ่งอนุสัญญาใช้คำว่า “สิทธิติดตัว” (Inherent rights) ดังนั้น เด็กจึงเป็นผู้มีสิทธิที่ไม่มีผู้ใดสามารถไปตัดทอนหรือจำกัดการใช้สิทธิอันชอบธรรมของเด็กหรือละเมิดสิทธิของเด็กได้

(2) ในการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กจะต้องคำนึงถึงสิทธิเด็กและที่สำคัญที่สุดคือ ต้องยึดหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก (The best interest of the child) เป็นข้อพิจารณาในการดำเนินการ

ความมุ่งประสงค์แห่งอนุสัญญานี้ เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็ก

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิดนั้นมีบัญญัติไว้ ดังนี้

ข้อ 37 รัฐภาคีประกันว่า²

(1) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัวสำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

(2) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกีดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยผลการจับกุมกักขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมายและจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และให้มีระยะเวลาสั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

(3) เด็กทุกคนที่ถูกกีดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กทุกคนที่ถูกกีดรอนเสรีภาพจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่

¹ วันชัย รุจนวงศ์. (2549). *มาตรฐานการปฏิบัติงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติกับประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการดำเนินงานและการปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำผิด*. กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ. หน้า 2-3.

² วิชามหาคุณ. (2543). *การปฏิรูประบบศาลเยาวชนและครอบครัว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว. หน้า 111-113.

จะพิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือโต้ตอบและการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

(4) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม โดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะคัดค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง ที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการเช่นว่า

ข้อ 39 รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวงที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใดๆ การแสวงหาประโยชน์การกระทำอันมิชอบ การทรมาน หรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้าโดยรูปอื่น หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมดังกล่าวจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเองและศักดิ์ศรีของเด็ก

ข้อ 40 (1) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น ในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมและการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

(2) เพื่อการนี้และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับตราสารระหว่างประเทศรัฐภาคีประกันว่า

(2.1) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยเหตุแห่งการกระทำ หรืองดเว้นการกระทำซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่การกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้นเกิดขึ้น

(2.2) เด็กทุกคนถูกกล่าวหา หรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุด จะได้รับหลักประกัน ดังต่อไปนี้

(2.2.1) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(2.2.2) ได้รับการแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสม โดยผ่านบิดา มารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย และจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

(2.2.3) ได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลาง ในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้มีความ

ช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่มีประโยชน์สูงสุดกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำนึงถึงอายุของเด็ก หรือสถานการณ์ บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

(2.2.4) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยาน และให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

(2.2.5) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ก็ให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้นไป

(2.2.6) ให้มีความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้อยู่

(2.2.7) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่

(3) รัฐบาลก็จะหาทางส่งเสริมให้มีการตรากฎหมาย กำหนดกระบวนการวิธีพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานและสถาบัน ซึ่งจะใช้เป็นกรณีเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(3.1) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้

(3.2) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ ให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมายจะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่อยู่

(4) การดำเนินงานต่างๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล แนะนำ และควบคุม การให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะดูแล แผนงานการศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ และทางอื่นนอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมิไว้เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์ และความผิดของเด็ก

การเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้นเป็นประโยชน์โดยตรงต่อประเทศภาคีสมาชิก เพราะการคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างน้อยตามมาตรฐานขั้นต่ำของอนุสัญญาฯ เป็นการรับประกันว่าเด็กทุกคนที่อยู่ในเขตอำนาจของรัฐนั้นจะได้อัตราการรอดที่สูง ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในระดับที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความหมายและมีสุขภาพกายแข็งแรงและมีสุขภาพจิตดี อนุสัญญานี้จึงกลายเป็นเสาหลักแห่งสิทธิเด็ก มีผลผูกพันรัฐบาลให้ต้องปฏิบัติ

ตามพันธกรณีโดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้สหประชาชาติได้ดำเนินการจัดตั้ง คณะกรรมการระหว่างประเทศ เพื่อตรวจตราการเคารพสิทธิเด็กในประเทศสมาชิก เรียกว่า “คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก” (The Committee on the Rights of the Child) ทำให้สิทธิเด็กปรากฏ เป็นผลอย่างจริงจังในแง่ของการปฏิบัติ มิใช่ปรากฏเพียงตัวอักษรในอนุสัญญาเท่านั้น

2) กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules)

กฎแห่งกรุงปักกิ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรม เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนองค์กรสหประชาชาติได้มีการเสนอกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของ สหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1985 เชิญชวนประเทศสมาชิกให้ปรับปรุงกฎหมาย นโยบายและวิธีปฏิบัติให้ เป็นไปตามกฎแห่งกรุงปักกิ่ง โดยปรับปรุงให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและเจตนารมณ์ของระบบ คดีเด็กและเยาวชน ซึ่งยอมรับกันว่าเป็นหลักปฏิบัติทั่วไปที่ดีในการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับ คดีเด็กและเยาวชน คือ เป็นเงื่อนไขขั้นต่ำที่สหประชาชาติยอมรับไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายใด ก็เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยมีสาระสำคัญ 4 ประการ³ คือ เน้นการป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิด เน้นการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำความผิด (Illegal acts) กับเด็กที่กระทำความผิดเพราะเหตุอายุน้อยและประพฤตินั้นไม่สมควรแก่วัย (Status offend) เน้นมาตรการการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู (Treatment/Rehabilitation) ยิ่งกว่าการลงโทษ ด้วยวิธีใช้การจำกัดเสรีภาพเด็กและเยาวชนให้เป็นทางเลือกสุดท้าย และเน้นมาตรการเตรียมความพร้อม เพื่อให้เด็กกลับสู่สังคมและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพและภายใต้ทุกระบบของการดำเนินการ ต่อผู้ที่กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน จะต้องใช้กฎนี้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยก ส่วนกระบวนการสำหรับเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามกระบวนการยุติธรรม อันสมควร (Due process of Law) กล่าวคือ เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดมีสิทธิในมาตรฐาน ดำรงชีวิตที่เพียงพอมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพที่สำคัญ เช่น อาหาร ที่พัก การบริการจากแพทย์ และการอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็น

หลักการสืบสวนการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน⁴ ซึ่งเน้นย้ำความสำคัญของ เจ้าพนักงานกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กจะต้องได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับวิธีการสืบสวน สอบสวนเด็กและเยาวชนผู้ถูกกล่าวหาว่าประพฤตินั้นผิดหรือกระทำความผิดเป็นพิเศษด้วยการสืบสวน อย่างสุภาพไม่ใช่วิธีรุนแรง นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่พนักงานกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กในการ

³ วันชัย รุจนวงศ์. อ้างแล้ว. เชิงอรรถที่ 1. หน้า 2-3.

⁴ ศูนย์เครือข่ายสิทธิเด็กเอเชียเนต. (2540). “กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงาน ยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน”. *บทบัญญัติ* 53, หน้า 123-148.

สอบสวนความผิดที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริง โดยไม่สร้างอิทธิพลเข้าครอบงำจิตใจเด็กและเยาวชน และจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอยู่ร่วมในขณะที่สอบสวน อีกทั้งบัญญัติให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการเยียวยาแก้ไขการกระทำความผิดของเด็ก และเยาวชนด้วยการพิจารณาคดีและการวางข้อกำหนด กล่าวคือ เด็กและเยาวชนผู้ประพฤติดี ที่ต้องเข้ารับการพิจารณาคดีในศาลควรต้องได้รับการดำเนินการต่างๆ ในทางศาล โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชน เช่น กระทำในบรรยากาศของความเข้าใจ โดยอาจอนุญาตให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกอย่างอิสระและจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายเสมอ ถ้าหากเด็กและเยาวชนผู้ประพฤติดีผู้ใดไม่อาจจัดหาที่ปรึกษากฎหมายได้ รัฐหรือผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องจะต้องจัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กผู้นั้น และการดำเนินคดีแต่ละคดีควรกระทำอย่างรีบด่วนตั้งแต่ต้น ต้องไม่กระทำให้ล่าช้าโดยไม่จำเป็น ส่วนประวัติของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนควรเก็บเป็นความลับและไม่ควรถูกใช้ในขั้นตอนการดำเนินคดีสำหรับบุคคลเดียวกันที่กระทำความผิดเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด โดยการจัดให้มีอาสาสมัคร เช่น หน่วยงานอาสาสมัครของสถาบันต่างๆ ท้องถิ่นหรือชุมชนเข้ามาช่วยแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนและในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี ควรให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่เด็กและเยาวชน เช่น ที่พัก การศึกษา เป็นต้น

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอย่างเป็นทางการ กล่าวคือ การแก้ไขพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดด้วยสถาบันที่เป็นทางการ เช่น มาตรการแก้ไขเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่มีอาการทางจิตใจ ซึ่งเป็นสาเหตุของการกระทำความผิด เช่นนี้ การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนจึงต้องทำควบคู่กันไประหว่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อขจัดสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กให้ตรงจุด โคนเน้นหลักในการปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดให้กลับเข้าสู่สังคมได้แทนการลงโทษเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเพียงลำพังโดยเพิกเฉยที่จะปรับปรุงพฤติกรรมเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดโดยทำให้เกิดความสอดคล้องผสมผสานระหว่างมาตรการทางสังคมและมาตรการทางกฎหมาย

กฎหมายอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) เป็นข้อกำหนดที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีความเหมาะสมกับสภาพของประเทศ

รวมถึงทำให้การปฏิบัติมีคุณภาพอย่างน้อยตามมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งทำการปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลที่ดีต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้รับการปฏิบัตินั้นๆ

3) กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ

กฎของสหประชาชาติเรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ ได้กระตุ้นให้รัฐภาคีสมาชิกจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อรับประกันการปฏิบัติอย่างได้ผล อันเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการจำกัดอิสรภาพ กฎของสหประชาชาตินี้จึงเป็นแนวทางการคุ้มครองสิทธิ สุขภาพและเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเนื่องจากเด็กและเยาวชนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพเป็นผู้ที่อ่อนแอต่อการถูกใช้ให้เป็นเหยื่อไปให้กระทำในทางที่ผิดกฎหมาย ระบบความยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนนั้นควรสนับสนุนในเรื่องสิทธิความปลอดภัย การส่งเสริมสุขภาพกาย จิตใจ ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน การลิดรอนเสรีภาพของเด็กและเยาวชนควรเป็นวิธีการสุดท้าย และหากมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้เด็กและเยาวชนอยู่ในสถานที่ใดควรจะให้อยู่ในกำหนดระยะเวลาที่สั้นที่สุด

กฎนี้บัญญัติถึงสิทธิของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างการจับกุมหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาคดีไว้ในข้อ (17) ว่า

“เด็กและเยาวชนผู้ซึ่งถูกควบคุมในระหว่างการจับกุมหรือระหว่างการพิจารณาคดีให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และจะต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้บริสุทธิ์ การควบคุมก่อนการพิจารณาคดีจะต้องได้รับการหลีกเลี่ยง รวมทั้งการจำกัดสภาพแวดล้อมเป็นพิเศษเท่าที่จะทำได้ เพราะฉะนั้นความพยายามทุกอย่างจะต้องดำเนินการ โดยใช้มาตรการที่เป็นทางเลือกต่างๆ เมื่อมีการนำเอามาตรการในการป้องกันการกักขังมาใช้ ขณะเดียวกันศาลคดีเด็กและเยาวชนและพนักงานสอบสวนก็ควรให้ความสำคัญสูงสุดต่อการช่วยให้การดำเนินคดีต่างๆ เหล่านี้ได้ดำเนินการต่อไปโดยเร็วที่สุด เพื่อประกันว่า ระยะเวลาของการกักขังนั้นจะสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ผู้ที่ถูกกักกันที่อยู่ในระหว่างรอการพิจารณาคดีจะต้องถูกแยกออกจากเด็กและเยาวชนที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดแล้ว”

ประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 ส่งผลให้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของอนุสัญญาตลอดจนข้อปฏิบัติตามมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ โดยการบัญญัติเพิ่มเติมและแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์อนุสัญญาดังกล่าวและคุ้มครองสิทธิเด็ก ปัจจุบันประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญจึงได้บัญญัติกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ขึ้นให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก และการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ฉะนั้นการนำเอากฎของสหประชาชาติเรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ซึ่งถูกตัดสิทธิภาพ ค.ศ. 1990 มาเป็นกรอบความคิดสำหรับการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนย่อมส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ที่ดีต่อเด็กและเยาวชน⁵

4) แนวทางขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเยาวชน
แนวทางริยาร์ดรับรองและประกาศโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป โดยมีมติที่ 45/112 เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1990 วัตถุประสงค์ของแนวทางฉบับนี้ คือ การจัดอบรมที่มีเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้เด็กและเยาวชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสังคม ไม่เป็นเพียงแค่ส่วนประกอบ หรือสิ่งที่ถูกตั้งคณาควมโดยมีขอบเขตให้ใช้ และตีความไปในทางที่สอดคล้องกับขอบเขตของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและในบริบทของกฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน (กฎปักกิ่ง) ตลอดจนหลักเกณฑ์และประเพณีปฏิบัติระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนทั้งหลายและต้องกระทำให้สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศภาคีอื่นๆ ด้วย

แนวทางริยาร์ดกำหนดให้รัฐภาคีควรออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งวิธีการต่างๆ ที่มีขึ้น เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนทุกคน โดยเฉพาะจะต้องไม่มีเด็กและเยาวชนคนใดถูกลงโทษในทางที่รุนแรงหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษภายในบ้าน สถานศึกษา หรือสถานอื่นใดก็ตาม นอกจากนี้ แนวทางริยาร์ดยังกำหนดแนวทางการป้องกันปัญหาการประทุพโรยตราบาปที่อาจเกิดแก่เด็กและเยาวชน และปัญหาการที่เด็กและเยาวชนอาจตกเป็นเหยื่อหรือมีประวัติอาชญากรรมโดยไม่สมควรนั้น บทบัญญัติของกฎหมายจะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่า หากมีการกระทำใดที่กระทำโดยผู้ใหญ่ไม่มีความผิดทางอาญาและไม่ต้องรับโทษแล้ว การกระทำเดียวกันนั้นที่กระทำโดยเด็กและเยาวชนก็จะต้องไม่มีความผิดทางอาญาและไม่ต้องรับโทษเช่นกัน และเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งชายและหญิง พึงได้รับการฝึกอบรมให้มีความเข้าใจต่อความต้องการพิเศษของเด็กและเยาวชน และให้มีความคุ้นเคยกับการใช้โครงการและ

⁵ วิษามหาคุณ. อ่างแล้ว. เจริญจรดที่ 2. หน้า 161.

วิธีการทุกหนทางที่จะกระทำได้ เพื่อหลีกเลี่ยงการนำเด็กและเยาวชนไปสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา⁶

จะเห็นได้ว่า อนุสัญญาทั้ง 4 ฉบับนี้ เป็นมาตรการที่ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญ โดยให้การรับรองและเข้าเป็นภาคีจำนวนมากและยังเป็นที่มาของมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนของประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยอีกด้วย

3.1.2 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สำหรับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ประกอบด้วยอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (The Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) และพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 (The 1972 Protocol Amending the Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1971 (The Convention on Psychotropic Substances, 1971) และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 (The United Nations Convention against illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (The Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) และพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 (The 1972 Protocol Amending the Single Convention on Narcotic Drugs, 1961)

อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 มีผลบังคับใช้เมื่อ 13 ธันวาคม ค.ศ. 1964 และมีประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 154 ประเทศ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 (Protocol Amending the Single Convention of Narcotic Drugs, 1972) มีผลบังคับใช้เมื่อ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1975 มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 125 ประเทศโดยมีเนื้อหาในการควบคุมและจำกัดการใช้ยาเสพติดให้โทษเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์เท่านั้น มีการกำหนดรายชื่อสารที่จะต้องควบคุม มาตรการบังคับให้สมาชิกออกกฎหมายควบคุมยาเสพติด ให้มีคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด

⁶ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชาดิชัย เดชสุริย และ ฌีรวสา ฉัตรไพฑูริย์. (2547). *มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Standards on Criminal Justice)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม. หน้า 77-97.

ระหว่างประเทศ (International Narcotics Control Board: INCB) และกำหนดให้ประเทศภาคี รายงานปริมาณการใช้ยาเสพติดต่อ INCB⁷

2) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1971 (The Convention on Psychotropic Substances, 1971)

อนุสัญญานี้มีผลบังคับใช้เมื่อ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1976 มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 183 ประเทศ โดยมุ่งเน้นการควบคุมและจำกัดการใช้วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทสำหรับทางการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์ กำหนดข้อสารที่จะต้องควบคุม กำหนดมาตรการบังคับให้มีการออกกฎหมายภายในประเทศ การร่วมมือระหว่างประเทศภาคีในการควบคุมและจำกัดการใช้วัตถุที่ออกฤทธิ์รวมถึงการมอบให้คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ INCB เป็นองค์กรในการควบคุมการผลิตนำเข้ายาเสพติด ฯลฯ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีอนุสัญญาเพื่อการควบคุมยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่ปัญหายาเสพติดยังคงขยายตัวไปยังประเทศต่างๆ และทวีความรุนแรงอย่างไม่หยุดยั้ง อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของกระบวนการค้ายาเสพติด ทำงานกันอย่างเป็นเครือข่าย และขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศ ยังไม่มีความชัดเจน จึงทำให้ไม่อาจดำเนินงานในแนวทางเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เดิมในขณะนั้น ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือปราบปรามยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการจัดทำอนุสัญญาขึ้นมาใหม่อีกฉบับหนึ่ง⁸

3) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 (The United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988)

อนุสัญญาฯ ค.ศ. 1988 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1990 มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 189 ประเทศอนุสัญญานี้มีหลักการที่สำคัญหลายประการแต่ที่เป็นจุดเด่นซึ่งถือว่าเป็นมาตรการใหม่ๆ ที่นำมากำหนดไว้ให้ประเทศภาคีนำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกันได้แก่

(1) ความผิดและกำหนดโทษ (Offences and Sanctions)

(2) เขตอำนาจรัฐ (Jurisdiction)

⁷ กอบกุล จันทวโร. (2546). *กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด: ในมิติของการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://elib.coj.go.th/Article/drug1.pdf>. [2559, 9 กรกฎาคม].

⁸ กอบกุล จันทวโร. (2546). *กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด: ในมิติของการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://elib.coj.go.th/Article/drug1.pdf>. [2559, 9 กรกฎาคม].

- (3) การบริหารทรัพย์สิน (Confiscation)
- (4) การส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition)
- (5) การช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย (Mutual Legal Assistance)
- (6) การโอนการดำเนินคดี (Transfer of Proceedings)
- (7) การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล (Illicit Traffic by Sea)

โดยอนุสัญญาฉบับนี้ได้มีการกำหนดหลักการที่สำคัญ คือ กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องดำเนินการตามพันธกรณีภายใต้หลักการ ดังนี้

(1) ความผิดและการลงโทษ (Offences and Sanction) ซึ่งได้กำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดครอบคลุมกิจกรรมทุกประเภท และจะต้องได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงเหมาะสมกับฐานความผิด

(2) การริบทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติด (Forfeiture of the Process of Illicit Trafficking) เป็นมาตรการซึ่งกำหนดให้มีการสืบเสาะ ติดตาม อายัด ยึดหรือริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการลักลอบค้ายาเสพติด ทั้งทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง และทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดแต่มีมูลค่าเทียบเท่าเนื่องจากการแปลงสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด รวมถึงการริบอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้หรือเจตนาที่จะใช้ในการผลิตหรือการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในเรื่องของการริบทรัพย์สินนี้ อนุสัญญาได้กำหนดให้มีการร่วมมือกันเพื่อสามารถริบทรัพย์สินตามคำขอของต่างประเทศ หรือคำพิพากษาต่างประเทศด้วย ซึ่งนับว่าเป็นมาตรการใหม่ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศาล (Judicial Assistance) หรือการยอมรับหรือการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศด้วย

(3) การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย (Mutual Legal Assistance) ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือทางด้านพยานหลักฐานระหว่างประเทศเพื่อให้มีผลในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ สำหรับมาตรการนี้อาจทำได้ทั้งในลักษณะของความตกลงทวิภาคี (Bilateral) หรือพหุภาคี (Multilateral)

สาระสำคัญของอนุสัญญาฉบับนี้ มีข้อกำหนด 34 ข้อ ที่สำคัญ ได้แก่ การยึดทรัพย์สินของนักค้ายาเสพติด การให้ความร่วมมือทางอาญา การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การสกัดกั้น การลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล การสกัดกั้น การฟอกเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด การควบคุมการส่งผ่านยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งขณะนี้ มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาแล้วจำนวน 153 ประเทศ และ 1 องค์การระหว่างประเทศ สนธิสัญญาดังกล่าวผูกพันประเทศที่เข้าเป็นสมาชิก รวมถึงประเทศไทยด้วย เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 อนุสัญญาดังกล่าวถือเป็นบ่อเกิดของกฎหมายและความร่วมมือกันในทางระหว่างประเทศ

ด้านยาเสพติดและเป็นจุดเริ่มจุดแรกๆ ของการเอาจริงเอาจังกับการปราบปรามยาเสพติดที่เริ่มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เพราะการค้ายาเสพติดส่วนใหญ่มีลักษณะลักลอบและผลิตกันตามแนวเขตชายแดนด้วยสะดวกต่อการค้าขายและหลบหนีการติดตามของเจ้าหน้าที่⁹

จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาทั้ง 3 ฉบับนี้เป็นมาตรการที่ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญ โดยให้การรับรอง และเข้าเป็นภาคีจำนวนมากและยังเป็นที่มาของมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมยาเสพติดของประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย เนื่องจากต่างก็ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาเสพติดที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

3.2 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดียาเสพติดของต่างประเทศ

สำหรับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดียาเสพติดของต่างประเทศนั้น ได้ทำการศึกษากฎหมายและขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน และกฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.2.1 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

กฎหมายและขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน และกฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

(1) วัตถุประสงค์ของกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา¹⁰

เดิมสาธารณรัฐฝรั่งเศสยังไม่มีศาลที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากศาลที่ดำเนินคดีทั่วไป ดังนั้น การดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จึงใช้กฎหมายโรมันที่กำหนดเพียงให้มีการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นพิเศษเท่านั้น ต่อมาในศตวรรษที่ 19 ได้มีกฎหมายเฉพาะ ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ. 1850 กำหนดให้มีการจัดสถานที่สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ และในวันที่ 19 เมษายน ค.ศ. 1898 ได้ประกาศใช้

⁹ กอบกุล จันทวโร. (2546). *กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับยาเสพติด: ในมิติของการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://elib.coj.go.th/Article/drug1.pdf>. [2559, 9 กรกฎาคม].

¹⁰ มาตราลักษ์ณ์ ออรุงโรจน์. (2557). *กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 87-88.

กฎหมายใหม่ที่บัญญัติให้ศาลมีอำนาจส่งผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ไปอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง บุคคล สถาบัน หรือองค์กรช่วยเหลือสาธารณะที่เห็นสมควร

ในต้นทศวรรษที่ 20 เป็นยุคที่แนวคิดด้านการให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีอิทธิพลมาก และแผ่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว อันนำไปสู่การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1912 โดยได้กำหนดให้มีศาลเยาวชนเฉพาะด้านสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นครั้งแรก และได้ประกาศใช้กฎหมายในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1945 (The Act of 2 February 1945) ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายฉบับสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนากฎหมายด้านสิทธิเด็กโดยตรง ต่อมา จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ. 1951 และวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 1958 และวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1970 ตามลำดับ ทั้งนี้ การปรับปรุงกฎหมายได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เช่น กำหนดให้เด็กที่อายุไม่เกิน 13 ปี ไม่ต้องรับโทษทางอาญาไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น หรือเยาวชนที่อายุไม่เกิน 18 ปี จะได้รับโทษอาญาเพียงบางส่วน รวมถึงการให้ความสำคัญด้านการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมากกว่าการควบคุมเพื่อลงโทษ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการใช้กฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ โดยจัดให้ผู้กระทำความผิดเหล่านั้นได้รับการควบคุมดูแลเป็นพิเศษ แต่ถ้าเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงมากๆ เด็กและเยาวชนนั้นจะไม่ได้รับการคุ้มครองที่เป็นพิเศษนี้ ทั้งนี้ การพิจารณาพิพากษาและการกำหนดบทลงโทษจะมีความรุนแรงต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับความรู้สำนึกในกระทำความผิดเป็นสำคัญ

(2) การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน¹¹

เด็กและเยาวชนต้องรับผิดชอบทางอาญาต่อเมื่อมีความรู้สำนึกในการกระทำความผิด ซึ่งปัจจุบันนี้ กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ถือว่าเด็กที่มีอายุระหว่าง 8 ถึง 10 ปี มีความรู้สำนึกในการกระทำแล้วเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาในแต่ละช่วงอายุ จะมีความรับผิดชอบทางอาญา ดังนี้

¹¹ France Ministry of Foreign and European Affairs. (2008). *Juvenile Justice in France*. (Online). Available: http://www.ambafrance-nz.org/IMG/pdf/VA_-_juvenile_justice.pdf. [2015, June 20]. อ้างถึงใน อโนทัย ศรีดาวเรือง. (2557). *การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 72.

(2.1) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี การกระทำผิดของเด็กไม่ต้องได้รับโทษทางอาญา (แม้ว่าสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะถือว่าเด็กที่มีอายุระหว่าง 8 ถึง 10 ปี มีความรู้สำนึกในการกระทำผิดแล้วก็ตาม) แต่ให้ใช้มาตรการอื่น เช่น มาตรการป้องกัน มาตรการช่วยเหลือ มาตรการควบคุม และมาตรการให้การศึกษาอบรมแต่เมื่อไม่นานมานี้ กฎหมายได้เปลี่ยนไปเป็นอนุญาตภายใต้สถานการณ์ที่พิเศษให้ลงโทษทางอาญากับเด็กอายุ 10 ปี

(2.2) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี ถึง 13 ปี สามารถกำหนดมาตรการให้การศึกษาอบรม ถ้าการลงโทษไม่สอดคล้องกับเด็กหรือเยาวชนอาจใช้วิธีการกักขังภายในบ้านหรือสถานที่พิเศษสำหรับเยาวชน

(2.3) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีถึง 16 ปี อาจจะมีการลงโทษทางอาญาโดยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่โทษที่จะลงนั้นเพียงกึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่กำหนดสำหรับผู้ใหญ่ แต่เยาวชนจะไม่ถูกคุมขังในเรือนจำ เว้นแต่จะได้กระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง

(2.4) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีถึง 18 ปี เมื่อต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกอาจถูกคุมขังในเรือนจำ และอาจไม่สามารถอาศัยข้ออ้างในเรื่องความเป็นเด็กหรือเยาวชนมาเป็นข้อยกเว้นได้

(3) หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุเด็กหรือเยาวชนที่จะอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว¹²

บุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ต้องมีอายุเป็นเด็กและเยาวชนในขณะที่กระทำความผิด แต่การพิจารณาพิพากษาคดีและการกำหนดบทลงโทษหรือการใช้มาตรการต่างๆ จะมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับความรู้สำนึกในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ

2) ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในสาธารณรัฐฝรั่งเศส

(1) หลักเกณฑ์การฟ้องคดีอาญา¹³

การดำเนินคดีอาญาในสาธารณรัฐฝรั่งเศส จัดอยู่ในระบบไต่สวน (Inquisitorial System) เป็นหลัก กล่าวคือ เป็นระบบที่คำนึงถึงการค้นหาความจริงโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อพิสูจน์การกระทำของผู้ถูกกล่าวหา แนวความคิดนี้ถือว่า เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่ได้รับ ความเสียหายคือรัฐ เนื่องจากการกระทำความผิดนั้น กระทบถึงผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม แม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายจะเป็นความเสียหายโดยตรง ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิ

¹² อโนทัย ศรีดาวเรือง, อ้างแล้ว, เจริญธรรมที่ 11, หน้า 73.

¹³ อุทัย อาทิวา, (2554). *สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พี.ร.น.ดิ่ง, หน้า 44-45. อ้างถึงใน อโนทัย ศรีดาวเรือง, อ้างแล้ว, เจริญธรรมที่ 11, หน้า 73.

ดำเนินคดีอาญาคด้วยตนเอง ต้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินคดี แต่ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะดำเนินการเรียกร้องทางแพ่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหาย หากผู้เสียหายประสงค์จะให้มีการดำเนินคดีอาญา ผู้เสียหายอาจกระทำได้โดยการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีอาญา เรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา พร้อมกับคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 1 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “การดำเนินคดีอาญาอาจเริ่มขึ้นได้โดยฝ่ายผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายฉบับนี้”

ผลจากการใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่งและเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่งดังกล่าว มีผลเช่นเดียวกับการยื่นฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ กล่าวคือ ทำให้การดำเนินคดีอาญาเริ่มขึ้น แต่ผู้ที่มีอำนาจดำเนินคดีต่อไปนั้น คือ ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ เนื่องจากเป็นตัวแทนของรัฐ ซึ่งกฎหมายให้อำนาจดำเนินคดีไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 1 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “การดำเนินคดีอาญาเพื่อการลงโทษนั้นจะเริ่มและดำเนินการได้ โดยผู้พิพากษาหรือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจไว้”

(2) กระบวนการพิจารณาคดีอาญา¹⁴

ศาลเยาวชนและครอบครัวฝรั่งเศส เป็นศาลชั้นต้นที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 13 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี (อายุของบุคคลที่จะต้องรับผิดทางอาญาแบบผู้ใหญ่ คือ อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) สำหรับบุคคลที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี อาจจะต้องรับโทษทางอาญาหากการกระทำความผิดนั้นเป็นการกระทำผิดอาญาร้ายแรง แต่อย่างไรก็ตามโทษที่ได้รับอาจจะเป็นเพียงครึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งศาลจะพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไข หรือฝึกอบรมโดยไม่ใช้สถาบัน ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดเกณฑ์อายุสูงสุดของความเป็นผู้เยาว์ (Minor) ไว้ที่อายุ 18 ปี ฉะนั้น หากบุคคลเหล่านี้แม้จะได้กระทำผิดอาญาที่ร้ายแรงเพียงใด ก็ไม่อาจนำตัวผู้กระทำความผิดไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ การพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จึงอยู่ภายใต้ศาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเท่านั้น (Only specialized courts) จึงทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวไม่มีการโอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา (Ordinary criminal courts)

¹⁴ Richard J. Terrill. (2015). *World criminal justice systems: a comparative survey* (8 edition). UK: Routledge. p. 195. อ้างถึงใน โอนทัช ศรีดาวเรือง. อ้างแล้ว. เชิงอรรถที่ 11. หน้า 74-75.

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มี 2 ประเภท ได้แก่

(2.1) ศาลเยาวชนและครอบครัว (Juvenile Court) หรือศาลชั้นต้น หรือศาลแขวงแล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดอาญาร้ายแรง อันได้แก่ ความผิดลหุโทษ (Contravention) ความผิดมัจยโทษ หรือความผิดที่มีโทษระดับกลาง (Delit) สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา อายุระหว่าง 13 ปีแต่ไม่เกิน 18 ปี

(2.2) ศาลลูกขุนเยาวชน (Juvenile Assize Court) มีอำนาจในพิจารณาและพิพากษาคดีเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรง (Crime) อายุระหว่าง 16 ปีแต่ไม่เกิน 18 ปี

(3) การพิพากษาคดีอาญา¹⁵

การดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น มีการใช้กฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ โดยจัดให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับการควบคุมเป็นการพิเศษ แต่ถ้าเป็นการกระทำที่ร้ายแรงมากๆ จะไม่ได้รับการคุ้มครองที่เป็นพิเศษนี้ การพิจารณาพิพากษาคดี และการกำหนดบทลงโทษจะมีความรุนแรงแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรู้สำนึกในการกระทำผิด โดยยึดหลักว่า หากผู้กระทำไม่รู้สำนึกในสิ่งที่กระทำก็จะต้องได้รับโทษน้อยกว่าผู้รู้สำนึกในการกระทำของตน

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลจะมุ่งคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยดูความเหมาะสมในแต่ละราย และในการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง ต้องมีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอยู่ด้วย คำพิพากษาหรือคำสั่งและวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ช้อยู่ มีหลายรูปแบบ ได้แก่

(3.1) มาตรการป้องกัน มาตรการช่วยเหลือ มาตรการควบคุม และมาตรการให้การศึกษ สำหรับเด็กที่อายุต่ำกว่า 10 ปี¹⁶

(3.2) มาตรการส่งเสริมและให้การศึกษ ใช้สำหรับเด็กที่มีอายุ 10 ถึง 13 ปีเท่านั้น การกักขังควบคุมตัว และการปล่อยตัวภายใต้การควบคุม ทั้งสองกรณี จะใช้ควบคู่กับการให้การศึกษ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดแต่ละราย และคำนึงถึงมาตรฐานทางการศึกษาเนื่องจากเชื่อว่าการให้การศึกษจะช่วยลดปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนได้

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการปล่อยตัวภายใต้การควบคุมดูแลหากศาลเห็นสมควรศาลจะนำมาตรการลงโทษอื่นๆ มาใช้ร่วมด้วยก็ได้ ส่วนในกรณีกักขังควบคุมตัว ศาลจะใช้เฉพาะ

¹⁵ มาตราลัญฉน์ ออรั้งโรจน์. อ้างแล้ว. เชิงบรรณที่ 10. หน้า 89.

¹⁶ France Ministry of Foreign and European Affairs. (2008). *Juvenile Justice in France*. (Online). Available: http://www.ambafrance-nz.org/IMG/pdf/VA_-_juvenile_justice.pdf. [2015, June 20].

ในกรณีที่เป็น เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์แวดล้อมและบุคลิกภาพของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ จะต้องแยกการกักขังออกจากผู้ใหญ่ และจัดให้มีการจัดการศึกษาหรือฝึกอบรมเสมอ

(4) มาตรการใกล้เคียงประนีประนอม หรือชดเชยความผิด ถือเป็นมาตรการใหม่ที่นำมาใช้ หรือให้ศาลสามารถสั่งให้ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ได้มีโอกาสช่วยเหลือหรือกระทำการชดเชยทดแทนความผิดต่อผู้เสียหาย หรือทำกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นบริการสาธารณะ หรือเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีสำนึกในความผิดที่ได้กระทำให้ไป และเป็นการชดเชยความผิดด้วย

(5) มาตรการจำคุก ตั้งแต่มีการแก้ไขกฎหมายใน ปี ค.ศ. 2007 หากเยาวชนที่มีอายุ 16 ปีแต่ไม่เกิน 18 ปี ได้กระทำผิดซ้ำสองครั้งหรือมากกว่า¹⁷ หรือที่กระทำผิดอาญาร้ายแรง จะถูกศาลพิพากษาให้จำคุก โดยไม่อาจนำความเป็นเยาวชนมาอ้างต่อศาลได้¹⁸

3) กฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

(1) นโยบาย เจตนารมณ์ของกฎหมายยาเสพติดในสาธารณรัฐฝรั่งเศส¹⁹

สาธารณรัฐฝรั่งเศสเปลี่ยนมาใช้มาตรการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction) ตามหลังประเทศอื่นๆ ในยุโรป ก่อนปี ค.ศ. 1995 นโยบายการลงโทษผู้เสพยาอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติขึ้นเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1970 ขณะที่ประเทศอื่นๆ ในยุโรปได้เปลี่ยนไปใช้มาตรการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในช่วงกลางของทศวรรษที่ 1980 ด้วยความหวังว่าจะช่วยแก้ปัญหาทางการแพทย์และทางสังคมที่มียาเสพติดเป็นต้นเหตุได้ ขณะที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสยังคงใช้มาตรการการงดเสพเป็นวิธีการบำบัดและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเครื่องมือในการลดการเสพและลดการลักลอบค้ายาเสพติด

สาธารณรัฐฝรั่งเศสศึกษาโครงสร้างทางนิติบัญญัติและสนธิสัญญาโดยรวมไว้อย่างเดิม กฎหมายที่บัญญัติเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1970 ได้ตราบทบัญญัติเกี่ยวกับการสาธารณสุข (The Public Health Code) และกำหนดมาตรการดูแลสุขภาพและมาตรการควบคุม ซึ่งได้กำหนด

¹⁷ Defence for Children International (Geneva). (2007). *From Legislation to Action? Trend in Juvenile Justice System Across 15 Countries*. (Online). Available: http://www.yjb.gov.uk/publications/resources/downloads/cross_national_final.pdf. อ้างถึงใน อินทชัย ศรีดาวเรือง. อ้างแล้ว. เชิงอรรถที่ 11. หน้า 78.

¹⁸ France Ministry of Foreign and European Affairs. (2008). *Juvenile Justice in France*. (Online). Available: http://www.ambafrance-nz.org/IMG/pdf/VA_-_juvenile_justice.pdf. [2015, June 20].

¹⁹ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2556). *การศึกษากฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะกรณี ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. หน้า 65-73.

วิธีการของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในการควบคุมการลักลอบค้ายาเสพติด การห้ามเสพยาเสพติด และเปิดให้บริการรักษาผู้ติดยาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและไม่เปิดเผยชื่อของผู้เข้ารับการรักษา ภายใต้กรอบความคิดนั้น หนังสือเวียนและคำสั่งที่ออกมาได้กำหนดระเบียบในการควบคุมการลักลอบค้ายาเสพติดที่แน่นหนาขึ้น กำหนดความผิดและโทษที่จะได้รับใหม่ และแยกคดียาเสพติดที่ไม่มีอันตรายร้ายแรงออกจากคดีอาญา โดยนำไปรวมไว้ในระบบการดูแลจัดการทั่วไปหรือในระบบที่ไม่มี การลงโทษทางอาญา (Punitive measures) ประมวลกฎหมายอาญาใหม่ของปี ค.ศ. 1994 เหมือนกันอย่างมากกับประมวลกฎหมายของปี ค.ศ. 1970 สาธารณรัฐฝรั่งเศสยังได้ลงนามในอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษปี ค.ศ. 1961 (UN Single Convention on Narcotics , 1961) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทปี ค.ศ. 1971 (The Convention on Psychotropics, 1971) และอนุสัญญาต่อต้านการค้ายาเสพติดและสารที่มีผลต่อจิตใจที่ผิดกฎหมายปี ค.ศ. 1988 (The Convention Against Illicit Trafficking of Narcotics and of Psychotropics, 1988) นโยบายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้คำจำกัดความของการติดยาว่า เป็นปัญหาทางจิตใจที่วิธีการรักษาทางจิตสามารถช่วยได้ ซึ่งคำจำกัดความนี้แตกต่างจากประเทศอื่นๆ ในยุโรปที่มองว่าอาการติดยาเป็นปัญหาทางชีววิทยาและประสาทวิทยาซึ่งการรักษาให้หายนั้นต้องการมากกว่าการเลิกยาการปรับปรุงแก้ไขมาจาก รายงานและบทความศึกษาหลายฉบับซึ่งรวมถึงรายงานของเปลเลตีเย (Pelletier Report) ในปี ค.ศ. 1978 พบว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีความจำเป็นต้องแยกประเภทระหว่างผู้เสพยาและผู้ลักลอบค้ายา และมีความจำเป็นที่ต้องมีการลงโทษที่น้อยลงและการบำบัดที่เพิ่มมากขึ้น รายงานที่ตามมา เช่น รายงานของเทรท์แมน (Trautman Report) ในปี ค.ศ. 1989 และรายงานของเฮนเรียน (Henrion Report) ในปี ค.ศ. 1995 พบเช่นเดียวกับรายงานของเปลเลตีเยว่า การประสานงานยังมีไม่เพียงพอจากการสำรวจเสียงของคนส่วนใหญ่ เฮนเรียนได้เสนอให้มีมาตรการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) ของกัญชาลงหากใช้เป็นการส่วนตัว โดยยังคงมีข้อจำกัดในการเสพยาของผู้เยาว์

และนักกีฬาอาชีพ ตลอดจนการห้ามการมีนเมาในที่สาธารณะและการขับขี่ยานพาหนะขณะมีนเมา มาตรการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดนี้ยังคงเป็นสิ่งสำคัญลำดับต้นๆ แต่หากมีการใช้ไปในทางที่ผิด เช่น การทิ้งเข็มฉีดยาไม่เป็นที่ จะไม่ได้รับการยกเว้นขณะที่อยู่ในระหว่างการปรับปรุงระบบภายในให้ดีขึ้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสก็มีพันธะสัญญาที่จะทำงานร่วมกับนานาประเทศในการควบคุมเส้นทางการลักลอบค้ายาเสพติด ความร่วมมือกับประเทศรัสเซีย ยูเครน ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศที่เป็นแหล่งผลิตยาเสพติดอื่นๆ ถือเป็นความสำคัญอันดับแรก

เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน ค.ศ. 1999 รัฐบาลฝรั่งเศสเสนอแผนสามปีซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงแผนแม่แบบนี้ โดยมาตรการดูแลเพื่อบรรเทาอาการและการป้องกัน

กลายเป็นเป้าหมายที่ถูกต้องของนโยบายของฝรั่งเศสทาง ด้านของนโยบายการลงโทษซึ่งเป็นกรอบกฎหมายหลัก (กฎหมายปี ค.ศ. 1970) ไม่ได้มีการแก้ไขและการใช้ยังคงเป็นกระทำผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม หนังสือเวียนจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อเชิญชวนให้อัยการหลีกเลี่ยงการตัดสินโทษจำคุกและส่งเสริมให้มีการรักษาในกรณีของการใช้ยา

แผนฉบับนี้ใช้ข้อมูลของยุโรปและนานาชาติ รวมทั้งรายงานล่าสุดที่ได้จากการปรึกษาหารือระหว่างกระทรวงและการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ ที่มีการสังเกตหลักเกี่ยวกับนโยบายยาเสพติดและการใช้ยาในสาธารณรัฐฝรั่งเศส การเกิดขึ้นของรูปแบบการใช้ยาแบบใหม่ เช่น การใช้ยาหลายชนิด (ซึ่งถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย) การเพิ่มขึ้นของการใช้กัญชา และใช้เครื่องคั้นแอลกอฮอล์ในหมู่เยาวชน และการเพิ่มขึ้นของยาเสพติดแบบสังเคราะห์เป็นที่ยอมรับมาโดยตลอดว่า การใช้กฎหมายความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดยาเสพติดมีความยากลำบากในเรื่องของการสร้างความสมดุลระหว่างการปราบปรามและนโยบายสาธารณสุข จำนวนผู้ใช้ยาที่ถูกสอบสวนจากเจ้าหน้าที่ได้เพิ่มเป็นสองเท่าในระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา ในขณะที่ขั้นตอนการพิจารณาคดีไม่สามารถทำให้เกิดการทำงานร่วมกับแพทย์และนักสังคมสงเคราะห์ที่พอเพียงและมีประสิทธิภาพด้วย

(2) มาตรการทางกฎหมาย กระบวนการดำเนินคดีและบทลงโทษ²⁰

กฎหมายฝรั่งเศสที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาจากหลายแหล่งรวมทั้งประมวลกฎหมายสี่ฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายการกระทรวงสาธารณสุข (Code of Public Health/ Code de la Santé publique) ประมวลกฎหมายอาญา (Panel Code) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Code of Panel Procedure) และประมวลกฎหมายศุลกากร (Code of Custom) กรอบกฎหมายที่สำคัญคือกฎหมายตราขึ้น ณ วันที่ 31 ธันวาคม 1970 ซึ่งได้ทำการแก้ไขประมวลกฎหมายการกระทรวงสาธารณสุขและสร้างกรอบกฎหมายขึ้นมา โดยมีรากฐานมาจากการใช้มาตรการปราบปรามและการจัดการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ คือ ปราบปรามการค้ายาเสพติดอย่างรุนแรง ห้ามใช้ยาเสพติดและยังเสนอทางเลือกในการปราบปรามการการใช้ยาเสพติดและทำให้มั่นใจว่าผู้ที่ต้องการรับการรักษาสามารถได้รับการรักษาฟรีและไม่มีระบุชื่อ กฎหมายฉบับนี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่นั้น แต่มีการออกคำสั่งต่างๆ (เช่น หนังสือเวียน) และกฎหมายใหม่ที่ได้รับการตราขึ้นเพื่อควบคุมการค้ายาเสพติดมากขึ้น บัญญัติความผิดใหม่ๆ และเพิ่มบทลงโทษสำหรับการค้ายาเสพติด ในขณะเดียวกันได้ทำการเบี่ยงเบนผู้ใช้ยาเสพติดชนิดไม่รุนแรง เช่น เลี่ยงคดีกัญชาออกจากระบบความยุติธรรมทางอาญา เป็นที่สังเกตว่ามาตรฐานใหญ่ของกฎหมายปี ค.ศ. 1970 ฉบับนี้ (เดิมเขียนเป็นประมวลสาธารณสุข) ได้รับตั้งแต่บูรณาการเข้า

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 73-74.

ประมวลกฎหมายอาญาใหม่ที่มีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1994 ยกเว้นการละเมิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด ซึ่งมีการห้ามโดยประมวลกฎหมายสาธารณสุข กฎหมายฝรั่งเศสยังอยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศเนื่องจากสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อนุสัญญาเดี่ยวยาเสพติด ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotics) อนุสัญญาต่อจิตประสาท ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropics) และอนุสัญญาต่อต้านการค้ายาเสพติดและจิตประสาท ค.ศ. 1988 (Convention against Illicit Trafficking of Narcotics and of Psychotropics

กฎหมายฝรั่งเศสไม่แยกแยะระหว่างสารที่ผิดกฎหมายและถูกกฎหมาย ดังนั้นความผิด เช่น การใช้ยาเสพติดถูกดำเนินคดีและตัดสินในลักษณะเดียวกันโดยไม่คำนึงถึงชนิดของสารที่ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่พิจารณาอาจพิจารณาคุณสมบัติของสาร ปริมาณและประวัติอาชญากรรมที่มีมาก่อนเพื่อการตัดสินพิจารณาคำวินิจฉัย ลดข้อกล่าวหาหรือไม่ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด สารที่ผิดกฎหมายมีการระบุไว้ในภาคผนวกของ Decree Law ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1990 และรวมถึงสาร ดังต่อไปนี้

- List I: สารเสพติด เช่น เฮโรอีน โคเคน กัญชา เมทาโดน ฟีน เป็นต้น
- List II: สารอื่นๆ เช่น โคเคอิน โพรพิแรม เป็นต้น
- List III: สารที่มีผลทางจิต เช่น แอมเฟตามีน เอสตาซี LSD เป็นต้น
- List IV: สารสังเคราะห์ (Synthetic drugs) เช่น MBDB 4-MTA เคตามีน (Ketamine) นาบีโลน (Nabilone) THC เป็นต้น

สำหรับความผิดและโทษนั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ลงโทษคดียาเสพติดและเสริมด้วยการบำบัดผู้เสพเช่นเดียวกัน โดยสาระสำคัญของกฎหมายยาเสพติดฝรั่งเศสอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา²¹ คือ

(2.1) กฎหมายลงโทษการผลิต การส่งออก การนำเข้า การขนส่ง การครอบครอง การจำหน่าย การให้ การรับและการใช้ยาเสพติด

(2.2) โทษส่วนมาก คือ การจำคุก 10 ปี และปรับ 7,500,000 ยูโร (ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-36 และ 222-37) ซึ่งเป็นความผิดโทษชั้นกลาง (Délit)

(2.3) การขายหรือการให้ยาเสพติดเพื่อให้ผู้รับนำไปบริโภคส่วนตัวจะถูกจำคุกน้อยลง เป็นจำคุก 5 ปี และปรับ 75,000 ยูโร (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 222-39) แต่หากขายให้เด็กยังคงต้องระวางโทษจำคุก 10 ปี

²¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท. (2558). *การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ: หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 26-28.

(2.4) กรณีรายใหญ่จะถูกดำเนินคดีอาญาอย่างโทษรุนแรง (Crime) เช่น การผลิตจะถูกจำคุก 20 ปี และปรับ 7,500,000 ยูโร (มาตรา 222-35) การนำเข้า ส่งออก หรือการผลิตที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมจะต้องระวางโทษจำคุก 30 ปีและปรับ 7,500,000 ยูโร (มาตรา 222-36) และผู้เป็นหัวหน้าขององค์กรค้ายาเสพติดจะถูกจำคุกตลอดชีวิตและปรับ 7,500,000 ยูโร (มาตรา 222-34) และยังถูกศาลสั่งให้ริบทรัพย์ทั่วไป (Confiscation générale) ของผู้กระทำความผิดในวันที่ศาลมีคำพิพากษาไม่ว่าจะเป็นทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ยาเสพติดหรือไม่

(2.5) กฎหมายไม่ได้มีบทสันนิษฐานเรื่องปริมาณการครอบครองยาเสพติดว่าจำนวนเท่าใดถึงเป็นการครอบครองเพื่อจำหน่ายเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องนำพยานหลักฐานสืบถึงเจตนาในการจำหน่าย

(2.6) การแบ่งขายยาเสพติดให้เพื่อนหรือแบ่งขายยาเสพติดให้กับกลุ่มผู้ติดตามก็ถือว่าเป็นการจำหน่ายยาเสพติดเช่นเดียวกันกับการนำเข้าและส่งออก ซึ่งยาเสพติดแม้มีปริมาณเพียงบริโภคส่วนตัวก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ต้องถูกลงโทษอย่างหนัก

(2.7) การเสพยาเสพติดมีโทษจำคุก 1 ปี ปรับ 3,750 ยูโร โดยไม่มีการแบ่งแยกประเภทยาเสพติดว่าเป็นเฮโรอีนหรือกัญชา อย่างไรก็ดี ศาลยังคงมีดุลพินิจลงโทษโดยคำนึงถึงความร้ายแรงของประเภทยาเสพติดที่แตกต่างกันได้

(2.8) สำหรับนโยบายฟื้นฟูพนักงานอัยการมีอำนาจ “ชะลอฟ้อง” (une composition pénale) สำหรับผู้เสพยาเสพติด กล่าวคือ พนักงานอัยการสั่งชะลอฟ้องไว้และกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เสพไปปฏิบัติ เช่น จ่ายค่าปรับ บังคับบำบัด ทำงานบริการสังคม ระวังใบอนุญาตขับขี่ชั่วคราว อบรมหลักสูตรพิเศษ โดยหากผู้เสพกระทำครบตามเงื่อนไขอัยการจะสั่งไม่ฟ้องตรงกันข้ามหากผู้เสพฝ่าฝืนเงื่อนไขอัยการจะสั่งฟ้องคดีอาญาต่อไป ซึ่งประวัติการชะลอฟ้องนี้จะถูกบันทึกในประวัติอาชญากรรม สถิติการชะลอฟ้อง และให้บำบัดในเขตปารีสเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 70 และปริมาณจำคุกผู้เสพลงที่อยู่ 1431 คนในปี ค.ศ. 2012

ประมวลกฎหมายกระทรวงสาธารณสุขได้บัญญัติการเฝ้าระวังผู้เสพยาเสพติดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (มาตรา L3411-1) อัยการไม่อาจดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิดหากสามารถแสดงใบรับรองแพทย์ว่าได้รับการบำบัดหรือยินยอมเข้าไปอยู่ในการควบคุมของแพทย์ตั้งแต่ได้การกระทำผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำความผิดไม่สามารถแสดงใบรับรองแพทย์ได้ อัยการอาจสั่งให้ผู้เสพยาเสพติดเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาการติดยาเสพติดหรือเข้าไปอยู่ภายใต้การเฝ้าระวังของแพทย์ (มาตรา L3423-1) การใช้โปรแกรมการบำบัดรักษาตามคำสั่งศาลทำให้การดำเนินการตามกฎหมายถูกยกเลิกชั่วคราว และจะไม่มีคดีต่อหากผู้นั้น

ผ่านโปรแกรมล้างพิษโดยเสร็จสมบูรณ์ มันไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะมีผู้กระทำผิดซ้ำที่ศาลสั่งให้เข้ารับโปรแกรมการรักษามากกว่าหนึ่งครั้งเนื่องจากไม่ค่อยมีการใช้มาตรการปราบปรามการใช้ยาเสพติดธรรมดาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้กัญชา

ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น กระทรวงยุติธรรม คำสั่งลงวันที่มิถุนายน ค.ศ. 1999 ได้สั่งให้อัยการให้ความสำคัญกับการรักษามากกว่าการจำคุกสำหรับผู้กระทำผิดน้อยครั้งและผู้ใช้ยาเสพติดที่มีปัญหา วิธีการนี้แสดงให้เห็นว่าทางเลือกในการรักษาส่วนใหญ่จะนำไปใช้สำหรับผู้ใช้ยาเสพติดธรรมดาและกรณีส่วนใหญ่จะได้รับการเตือนให้ติดต่อกับหน่วยงานด้านการบริการสังคมหรือสุขภาพ เมื่อต้องมีการดำเนินการตามกฎหมายผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งบังคับให้เข้าร่วมโปรแกรมล้างพิษ แต่ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่พิจารณาคดีจะเข้ามามีบทบาทแทนที่จะเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกรณีเหล่านี้ถ้าผู้เสพยาได้รับการบำบัดแล้ว ผู้นั้นจะไม่ต้องรับโทษ แต่การใช้มาตรการเช่นนี้มักจะไม่มีเกิดขึ้น นอกจากนี้ การใช้โปรแกรมการรักษาสารพิษอาจเป็นเงื่อนไขที่สามารถใช้ร่วมกับโทษจำคุกที่มีเงื่อนไข การปล่อยตัวชั่วคราวหรือพิจารณาให้อยู่ในการกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสส่วนมากผู้กระทำผิดถูกมองว่าเป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัด

ในด้านการค้ายาเสพติด กฎหมายปี ค.ศ. 1970 ได้รับการแก้ไขหลายต่อหลายครั้งซึ่งมีการบัญญัติความผิดใหม่ๆ เช่น การขายหรือส่งยาเสพติดเพื่อการใช้ส่วนตัว (17 มกราคม 1986) และฟอกเงินที่เกี่ยวกับยาเสพติด (31 ธันวาคม 1987) หรือบทบัญญัติวิธีการต่างๆ เช่น ริบผลกำไรจากการค้ายาเสพติด (14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1990) เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 5 ของอนุสัญญาสหประชาชาติ United Nations Convention (19 ธันวาคม ค.ศ. 1988) ในขณะที่การกระทำผิดที่เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดได้ครอบคลุมถึงการขาย หรือจัดหายาเสพติดเพื่อการใช้ส่วนตัวโดยมีโทษสูงสุดถึงห้าปีและปรับไม่เกิน 500,000 ฟรังก์ (มาตรา 222-39 แห่งประมวลกฎหมายอาญา) และการกระทำผิดกฎหมายที่รุนแรงมากขึ้นสำหรับการขนส่ง ครอบครอง จัดหา ขาย และซื้อยาเสพติดที่ผิดกฎหมายมีโทษสูงสุดถึง 10 ปีและปรับสูงสุด 50 ล้าน ฟรังก์ (มาตรา 222-37) การนำเข้าและการส่งออกยาเสพติดที่ผิดกฎหมายมีโทษถึงจำคุก 10 ปีและปรับไม่เกิน 50 ล้านฟรังก์ แต่หากเป็นการกระทำความผิดโดยองค์กรอาชญากรรมโทษจะเพิ่มขึ้นถึง 30 ปีจำคุก (มาตรา 222-36) นอกจากนี้ การค้ายาเสพติดอาจจะได้รับการการลงโทษโดยพิจารณาให้เป็นความผิดทางศุลกากร (ของเถื่อนและความผิดที่คล้ายกัน) ด้วยโทษสูงสุดคือจำคุกสามปีและปรับสองเท่าครึ่งของมูลค่าของสินค้าที่ผิดกฎหมาย การดำเนินคดีภายใต้ประมวลกฎหมายศุลกากรไม่ได้รับยกเว้นการดำเนินคดีทางอาญาและการลงโทษตามศุลกากรสามารถเป็นบทลงโทษเพิ่มเติมได้

ความผิดอื่นๆ ได้แก่ การผลิตที่ผิดกฎหมายหรือการผลิตยาเสพติดเป็นอุตสาหกรรมโทษจำคุก 20 ปีและปรับเป็นเงิน 50 ล้านฟรังก์ เมื่อองค์กรอาชญากรรมกระทำความผิดโทษจำคุก

ให้เพิ่มขึ้นเป็น 30 ปี (มาตรา 222-35) การฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หมายถึง “การอำนวยความสะดวกโดยวิธีใดก็ตาม ให้ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับแหล่งที่มาของสินทรัพย์หรือรายได้ของผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด” มีโทษจำคุก 10 ปีและปรับ 5 ล้านฟรังก์ (มาตรา 222-38) การช่วยเหลือให้ใช้ยาเสพติดหรือการกระทำความผิดใดๆ ตามมาตรา 222-234 222-239 ของประมวลกฎหมายอาญาหรือดำเนินการที่เอื้อประโยชน์ต่อการกระทำความผิดที่จะมีโทษจำคุกห้าปีและปรับเป็นเงิน 500,000 ฟรังก์ (มาตรา L3421-4 ประมวลกฎหมาย สาธารณสุข) การกระทำความผิดกฎหมายนี้มีไว้สำหรับสื่อและผลงานวรรณกรรมและศิลปกรรม การส่งเสริมผู้เยาว์ให้ใช้ยาเสพติดมีโทษจำคุกห้าปีและปรับ 700,000 ฟรังก์ และในกรณีของผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีหรือถ้าเป็นการกระทำความผิดในหรือรอบสถานศึกษาโทษจำคุกจะเพิ่มขึ้นถึง 7 ปีและปรับ 1 ล้าน ฟรังก์ (มาตรา 227-18) และการเป็นผู้นำหรือจัดตั้งกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การผลิตเป็นอุตสาหกรรม

การนำเข้าและส่งออก การขนส่ง การมีไว้ในครอบครองการจัดหา การขาย การซื้อหรือการใช้ยาเสพติดมีโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับ 50 ล้านฟรังก์ (มาตรา 222-34)

(3) การป้องกันและบำบัดรักษา²²

The Interministerial Mission for the Fight against Drugs and Drug Addiction (Mission interministérielle de lutte contre la drogue et la toxicomanie-MILDT) ได้รับการแต่งตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1982 และได้ดำเนินงานภายใต้หลายชื่อ ตั้งแต่การก่อตั้งเป็นต้นมา องค์กรนี้ทำหน้าที่ประสานภารกิจของรัฐบาลในด้านการป้องกัน การดูแลด้านสุขภาพและสังคมการบังคับใช้กฎหมาย การฝึกอบรม การสื่อสาร การวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ The MILDT ทำหน้าที่จัดทำแผนของรัฐบาลเพื่อการต่อต้านยาเสพติดและกำกับดูแลการนำไปใช้ ตั้งแต่ 16 มิถุนายน ค.ศ. 1999 ข้อบังคับไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะสารที่ผิดกฎหมายเท่านั้นแต่รวมการใช้แอลกอฮอล์ ยาสูบและยาที่มีผลกระทบจิตประสาทในทางที่ผิดด้วย การเปลี่ยนแปลงนี้มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเข้าใจ ทิศทางของนโยบายสาธารณะของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เนื่องจากจัดการกับปัญหาการใช้แอลกอฮอล์ในทางที่ผิดได้กลายเป็นสิ่งที่รัฐบาลฝรั่งเศสให้ความสำคัญเป็นหลักในหลายปีมานี้ นอกจากนั้น The MILDT ยังทำหน้าที่ตรวจสอบภารกิจของกระทรวงต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสู้รบต่อต้านยาเสพติดและการป้องกันเกี่ยวกับการพึ่งยาและให้การสนับสนุนงานของรัฐอื่นๆ และหุ้นส่วนเอกชน งบประมาณของ The MILDT มาจากหลายกระทรวงและมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้เงินอุดหนุนกลุ่มผลประโยชน์สาธารณะ เช่น “the French Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction” (OFDT-Observatoire Français des Drogues et des Toxicomanies) ซึ่งเป็นองค์กรที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เกี่ยวกับยาเสพติด

²² สักคีชัย เลิศพานิชพันธุ์. อ่างแล้ว. เจริญรอดที่ 19. หน้า 76-77.

และการพึ่งพาในเรื่องโครงสร้างท้องถิ่น Departmental Committees for the Fight against Drug Addiction ได้รับการก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1985 แต่โครงสร้างใหม่นี้ไม่สามารถหาที่ลงในหลายกรมได้ การประเมินของคณะกรรมการเหล่านี้ได้สรุปว่า ในปี ค.ศ. 1994 มีกรมเพียง 30% เท่านั้นที่จัด คณะกรรมการดังกล่าวเข้าที่เข้าทางได้ และยังคงตั้งข้อสังเกตว่า สภาระดับกรมว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดได้นำมาใช้เป็นเวทีสำหรับการอภิปรายที่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติด หนังสือเวียนที่เขียนโดยนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1996 ได้ยืนยันการพัฒนานี้ และได้มอบกรอบใหม่เพื่อการต่อต้านกับยาเสพติดและการติดยาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย 3 ระดับ ดังนี้

(3.1) ระดับบริหารจัดการ เจ้าหน้าที่และผู้นำโครงการมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบาย รัฐบาล

(3.2) ระดับประสานงาน ตั้งคณะกรรมการชุดเล็กซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับหัวหน้าระดับกรม ด้านบริการของรัฐและตัวแทนที่ถูกต้องตามกฎหมาย และ

(3.3) ระดับความร่วมมือ สภาระดับกรมว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดได้รับภาระหน้าที่ที่จะรวมส่วนที่เกี่ยวกับการต่อต้านกับยาเสพติดในการประชุมแต่ละครั้งด้วย

3.2.2 สาธารณรัฐสิงคโปร์

กฎหมายและขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน และกฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสาธารณรัฐสิงคโปร์

1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของสาธารณรัฐสิงคโปร์²³

สาธารณรัฐสิงคโปร์มีกฎหมายสำหรับปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติเด็กและเยาวชน ฉบับที่ 38 (The Children and Young Persons Act: (CYPA) Chapter 38) และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ (Probation of Offenders Act :POA) อย่างไรก็ตาม แม้สาธารณรัฐสิงคโปร์จะมีศาลเยาวชนสำหรับทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีแก่ผู้กระทำความผิดหากแต่มีข้อยกเว้นของศาลเยาวชนที่จะไม่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยจะมีการส่งต่อไปยังศาลสูง (High Court) ซึ่งมีบทบาทในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่มีความรุนแรง มีพฤติกรรมอาชญากร หรือกระทำความผิดซ้ำ อาทิ คดีฆาตกรรม ช่มชู้ การค้ายาเสพติด หรือการปล้น หรือคดีที่ต้องโทษประหารชีวิต รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดถูกตั้งข้อหาพร้อมกับผู้กระทำความผิดที่มีอายุมากกว่า 16 ปี ขึ้นไป

²³ สุมนทิพย์ จิตสว่าง. (2557). “กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, หน้า 4-22.

โดยอายุความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำผิดของเด็กและเยาวชน คือ 7-16 ปี โดยผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 7 ปี จะไม่ต้องรับโทษ

กฎหมายสาธารณรัฐสิงคโปร์มีข้อกำหนดต้องห้ามสำหรับโทษประหารชีวิตสำหรับผู้กระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีแต่สามารถใช้วิธีการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแทนได้ นอกจากนี้ ยังมีมาตรการลงโทษต่อเนื้อตัวและร่างกาย (Corporal Punishment) คือ การเขียนผู้กระทำความผิด สำหรับโทษสูงสุดของผู้กระทำความผิดแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ ผู้ที่มีอายุขณะกระทำความผิดระหว่าง 16-18 ปี ต้องได้รับโทษที่มีความรุนแรงเทียบเท่าผู้ใหญ่ ส่วนการประหารชีวิตจะไม่สามารถกระทำได้หากผู้กระทำความผิดมีอายุขณะกระทำความผิดไม่เกิน 18 ปี แต่ศาลจะใช้วิธีการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน และการเขียนสำหรับผู้ที่มีอายุขณะกระทำความผิดระหว่าง 7-16 ปี

2) ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในสาธารณรัฐสิงคโปร์²⁴

การเบี่ยงเบนหรือหันเหคดีในสาธารณรัฐสิงคโปร์สามารถกระทำได้ตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุม รวมทั้งตำรวจต้องให้คำแนะนำต่อพนักงานอัยการสำหรับการเข้าร่วมใน โปรแกรมปรึกษาแนะนำภายในเวลา 6 เดือน ในส่วนของการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน มีกฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

(1) เจ้าหน้าที่ตำรวจ

เจ้าหน้าที่ตำรวจในสาธารณรัฐสิงคโปร์จะปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแตกต่างจากการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเน้นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและมีการพิจารณาว่าจะมีการดำเนินการหันเหคดีที่ผู้ถูกจับกุมอย่างไม่เป็นทางการหรือการส่งไปให้ศาลดำเนินคดี ในการจับกุมต้องดูว่าผู้กระทำความผิดให้การรับสารภาพหรือไม่ หากรับสารภาพต้องมีการทำรายงานก่อนการพิจารณาคดีไปให้ศาลใช้ในการพิจารณาคดีและมีการตั้งข้อกล่าวหาก่อนส่งตัวไปให้ศาล ในการดำเนินการสอบสวนหากพนักงานสอบสวนเห็นว่าเด็กและเยาวชนไม่มีความผิดสามารถเลิกการตั้งข้อกล่าวหาได้และหากเห็นว่ามีความผิดจะทำรายงานไปให้ศาลพิจารณาก่อนการพิจารณาคดีก็ได้หลังจากที่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเสร็จแล้ว พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-22.

(2) พนักงานอัยการ

มีบทบาทและอำนาจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อศาล และถ้ามีคำสั่งฟ้อง พนักงานอัยการจะนำคำฟ้องไปยื่นต่อศาลอาญา หลังจากนั้นก็จะทำหน้าที่เป็นโจทก์ อื่นทั้งเข้าร่วมในการสอบสวน แจ้งสิทธิที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการทั้งหลายตามที่กฎหมายบัญญัติในการพิจารณาคดีอาญาต่อไป

(3) ศาล

ศาลเยาวชนมีบทบาทมากในการสั่งคุมประพฤติและเลือกโปรแกรมการคุมประพฤติที่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ส่วนศาลสูง (High Court) มีบทบาทในการพิจารณาคดีอุกฉกรรจ์ร้ายแรง

(4) สถานที่ควบคุมตัว

สาธารณรัฐสิงคโปร์ใช้สถานที่สำหรับควบคุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในระหว่างการคุมประพฤติ

(5) มาตรการในการปฏิบัติและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู

สำหรับมาตรการในการปฏิบัติและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูของสาธารณรัฐสิงคโปร์ จะมีมาตรการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูโดยการให้เด็กเข้ารับการอบรมโดยเจ้าพนักงานตำรวจการจำคุก วันหยุดการทำงานบริการสังคมการคุมประพฤติด้วยการฝึกอบรมในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ถูกควบคุมในสถานที่คุมขังสูงสุด 6 เดือน หรือการเข้าร่วมโปรแกรมที่เหมาะสมการควบคุมตัว ในสถานที่สำหรับแก้ไขฟื้นฟูการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัว (Electronic Monitoring) ซึ่งจะใช้เป็นทางเลือกสุดท้ายหากละเมิดข้อกำหนดของสถานควบคุมตัว หรือการใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติและบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

(6) การสงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษ

การสงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษของสาธารณรัฐสิงคโปร์ คือ การให้ครอบครัวและชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดูแลภายหลังจากพ้นโทษ

3) กฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่อยู่ในสถานะผู้บริโภคน้อยที่สุดกับปัญหายาเสพติด น้อยที่สุด ในภูมิภาค เนื่องจากมีปัญหายาเสพติด และการแพร่ระบาดน้อยมาก จนรัฐบาลกล่าวว่า เป็นประเทศ ที่ไม่มีปัญหายาเสพติด และไม่เป็นประเทศแหล่งผลิต และไม่มีเครือข่ายที่สำคัญ

เคลื่อนไหว ในประเทศ สำหรับการจับกุมคดียาเสพติดในสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีสถิติจับกุมค่อนข้างน้อยเช่นกัน²⁵

(1) นโยบาย เจตนารมณ์ของกฎหมายยาเสพติดในสาธารณรัฐสิงคโปร์²⁶

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่บังคับใช้กฎหมายอย่างรุนแรงและจริงจัง โดยยึดนโยบายความสงบเรียบร้อยของสังคม (Public order) เป็นหลักในการบังคับใช้กฎหมาย และลดมิติของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น มีโทษเขี่ยนตี (Caning) อีกทั้งสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่ได้เป็นรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) โดยกฎหมายยาเสพติดของสาธารณรัฐสิงคโปร์ คือ Misuse of Drug Act กำหนดทั้งฐานความผิด บทลงโทษและวิธีพิจารณาคดี รวมทั้งมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกฎหมายสิงคโปร์ลงโทษคดียาเสพติดอย่างรุนแรง

(2) มาตรการทางกฎหมาย กระบวนการดำเนินคดีและบทลงโทษ²⁷

กฎหมายในปัจจุบันที่ใช้บังคับเกี่ยวกับยาเสพติดของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ชื่อกฎหมาย Misuse of Drug Act สำหรับยาเสพติดที่ถูกควบคุมทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ยาเสพติดที่ถูกควบคุมทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

- Class A อาทิเช่น แอมเฟตามีน, กัญชา หรือยางกัญชา, โบโคคา, โคลาอิน, เคตามีน, เมทแอมเฟตามีน, มอร์ฟีน และฝิ่น เป็นต้น

- Class B อาทิเช่น โคลเดอิน เป็นต้น

- Class C อาทิเช่น เบนซ์เฟตามีน (Benzphetamine) เป็นต้น

ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษ อาทิเช่น แอมเฟตามีน, แคนนาบินอล, กัญชา, โคลาอิน, เคตามีน, เมทแอมเฟตามีน, มอร์ฟีน และฝิ่น เป็นต้น

โทษสำหรับผู้กระทำความผิด มีดังนี้

- ประหารชีวิต (โดยการแขวนคอ)

- จำคุก

- เขี่ยนด้วยไม้ไผ่

- ปรับ

²⁵ พรเทพ จันทรนิภ. (2557). *ความมั่นคงอาเซียน Asean Security* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เอ เอส เทคโนโลยีการพิมพ์. หน้า 101.

²⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท. อ้างแล้ว. *เชิงอรรถที่ 21*. หน้า 33.

²⁷ พรรณพิไล ไอยวรรณ. (2559). *กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีโทษทางอาญาของสิงคโปร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://agcvldb4.agc.gov.sg/non_version/html/homepage.html. [2559, 4 สิงหาคม].

บทกำหนดโทษจะจำแนกเป็นอย่างสูงสุด และอย่างต่ำสุดตามความร้ายแรงและประเภทของการกระทำผิด

บทกำหนดโทษและฐานความผิดที่สำคัญแบ่งตามความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด

(2.1) การค้ายาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 5)

(2.1.1) ค้ายาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ยกเว้นนอกเหนือจากที่กำหนดใน (2)-(9)

- Class A จำคุกสูงสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 5 ปี และเขียน 5 ครั้ง

- Class B จำคุกสูงสุด 20 ปี และเขียน 10 ครั้งจำคุกต่ำสุด 3 ปี และเขียน 3 ครั้ง

- Class C จำคุกสูงสุด 10 ปี และเขียน 5 ครั้งจำคุกต่ำสุด 2 ปี และเขียน 2 ครั้ง

(2.1.2) ค้าฝิ่นโดยไม่ได้รับอนุญาต กำหนดตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 800 กรัม และไม่มากกว่า 1,200 กรัม และประกอบด้วยมอร์ฟินไม่น้อยกว่า 20 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 1,200 กรัม และประกอบด้วยมอร์ฟินไม่น้อยกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.1.3) ค้ายาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต (ยกเว้น ฝิ่น) และประกอบด้วยมอร์ฟิน

ปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 20 กรัม และไม่มากกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.1.4) ค้ายาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต และประกอบด้วยไดอะมอร์ฟิน (ฝิ่น) ปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 10 กรัม และไม่มากกว่า 15 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 15 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.1.5) ค้ายาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต และประกอบด้วยโคคาอินปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 20 กรัม และไม่มากกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.1.6) ค้ากัญชา ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต กำหนดตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 330 กรัม และไม่มากกว่า 500 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 500 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.1.7) ค้าส่วนผสมกัญชา ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต กำหนดตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 660 กรัม และไม่มากกว่า 1,000 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 1,000 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.1.8) ค้ายางกัญชา ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต กำหนดตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 130 กรัม และไม่มากกว่า 200 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 200 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.1.9) ก้ายาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ประกอบด้วย เมทแอมเฟตามีนตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 167 กรัม และไม่มากกว่า 250 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 250 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.2) ผลิตยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 6)

(2.2.1) ผลิตยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาตยกเว้นนอกจากได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่มีอำนาจ (Central Narcotics Bureau)

- Class A จำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 10 ปี และเขียน 5 ครั้ง

- Class B จำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 10 ครั้งจำคุกต่ำสุด 10 ปี และเขียน 5 ครั้ง

- Class C จำคุกสูงสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง จำคุกต่ำสุด 5 ปีและเขียน 5 ครั้ง

(2.2.2) ผลิตมอร์ฟิน หรือเกลือมอร์ฟิน หรือสารประกอบอินทรีย์มอร์ฟิน หรือเกลือประกอบอินทรีย์มอร์ฟิน โดยไม่ได้รับอนุญาต

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.2.3) ผลิตโคอะมอร์ฟิน (เฮโรอีน) หรือฝิ่น หรือเกลือโคอะมอร์ฟินทุกชนิด โดยไม่ได้รับอนุญาต

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.2.4) ผลิตโคคาอีน หรือเกลือโคคาอีนทุกชนิด โดยไม่ได้รับอนุญาต

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.2.5) ผลิตเมทแอมเฟตามีน หรือเกลือเมทแอมเฟตามีนทุกชนิด โดยไม่ได้รับอนุญาต

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.3) นำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดซึ่งถูกควบคุม (มาตรา 7)

(2.3.1) นำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ยกเว้น นอกเหนือจากที่กำหนดใน (2)-(9)

- Class A จำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้ง จำคุกต่ำสุด 5 ปี และเขียน 5 ครั้ง

- Class B จำคุกสูงสุด 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และเขียน 10 ครั้ง จำคุกต่ำสุด 5 ปี และเขียน 5 ครั้ง

- Class C จำคุกสูงสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง จำคุกต่ำสุด 3 ปี และเขียน 5 ครั้ง

(2.3.2) นำเข้าหรือส่งออกฝิ่นโดยไม่ได้รับอนุญาต กำหนดตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 800 กรัม และไม่มากกว่า 1,200 กรัม และประกอบด้วย มอร์ฟินไม่น้อยกว่า 20 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้ง จำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 1,200 กรัม และประกอบด้วยมอร์ฟินไม่น้อยกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.3.3) นำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต (ยกเว้น ฝิ่น) ประกอบด้วยมอร์ฟินปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 20 กรัม และไม่มากกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้ง จำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.3.4) นำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ประกอบด้วย ไดอะมอร์ฟิน (ฝิ่น) ปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 10 กรัม และไม่มากกว่า 15 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้ง จำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 15 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.3.5) นำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ประกอบด้วย
โคคาอินปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 20 กรัม และไม่มากกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือ
จำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 30 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.3.6) นำเข้าหรือส่งออกกัญชา ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับ
อนุญาต กำหนดตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 330 กรัม และไม่มากกว่า 500 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือ
จำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 500 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.3.7) นำเข้าหรือส่งออกส่วนผสมกัญชา ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ควบคุม
โดยไม่ได้รับอนุญาตกำหนดตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 660 กรัม และไม่มากกว่า 1,000 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือ
จำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 1,000 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.3.8) นำเข้าหรือส่งออกยางกัญชา ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับ
อนุญาต กำหนดตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 130 กรัม และไม่มากกว่า 200 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือ
จำคุกตลอดชีวิต และเขียน 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเขียน 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 200 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.3.9) นำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ประกอบด้วย เมทแอมเฟตามีนตามปริมาณ

(a) ไม่น้อยกว่า 167 กรัม และไม่มากกว่า 250 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษจำคุกสูงสุด 30 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และเงื่อนไข 15 ครั้งจำคุกต่ำสุด 20 ปี และเงื่อนไข 15 ครั้ง

(b) มากกว่า 250 กรัม

- ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษประหารชีวิต

(2.4) ครอบครองยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 8 (a))

- โดยทั่วไปจำคุกสูงสุด 10 ปี หรือปรับ 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

(2.5) เสพยาเสพติดที่ถูกควบคุมหรือยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษ เช่น แอมเฟตามีน, แคนนาบินอล, กัญชา, โคคาอิน, เคตามีน, เมทแอมเฟตามีน, มอร์ฟิน และฝิ่น เป็นต้น (มาตรา 8 (b))

- โดยทั่วไปจำคุกสูงสุด 10 ปี หรือปรับ 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำ ทั้งปรับ โทษขั้นต่ำ รอลงอาญา 2 ปี

(3) การป้องกันและบำบัดรักษา²⁸

หน่วยงานหลักของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่รับผิดชอบเรื่องยาเสพติด คือ Central Narcotics Bureau: CNB โดยกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดทางด้านการลดอุปสงค์ และอุปทานยาเสพติด และสาธารณรัฐสิงคโปร์ใช้มาตรการทางกฎหมาย The Misuse of Drugs Act 1973 เป็นกฎหมายหลักในการบังคับใช้เพื่อปราบปรามยาเสพติด โดยมีการปรับปรุงให้ทันสมัย ตลอดเวลาโดยเฉพาะการเพิ่มบัญชีรายชื่อยาเสพติดชนิดใหม่ และยังสามารถออกกฎหมายให้เพิ่มเติม คือ The Drugs Trafficking Act 1993 ซึ่งภายหลังเปลี่ยนเป็น The Corruption, Drug Trafficking and other Serious Crimes Act 1999 โดยให้อำนาจการติดตามยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สำหรับการบำบัดฟื้นฟูผู้ที่ติดยาเสพติดเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน Drug Rehabilitation Center: DRCs ซึ่งมีหน้าที่ในการปลูกฝังระเบียบวินัย ความรับผิดชอบตลอดจนจริยธรรมต่างๆ หากผ่านการบำบัดแล้ว จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของ DRCs อีก 2 ปี โดยมีการตรวจสอบ ปีสภาวะเป็นประจำ หากพบว่า มีการใช้ยาเสพติดจะถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดอีกครั้งหนึ่ง สำหรับการศึกษเชิงป้องกัน CNB ได้จัดตั้ง The Preventive Education Unit: PEU ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชนกฎหมายและขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม

²⁸ พรเทพ จันทรนิภ. อ่างแล้ว. เชิงอรรถที่ 25. หน้า 101.

ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน และกฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของ
สาธารณรัฐสิงคโปร์

3.3 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในคดีอาชญากรรมของประเทศไทย

สำหรับกฎหมายและขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน
และกฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของประเทศไทยมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในประเทศไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายเฉพาะสำหรับปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน คือ พระราชบัญญัติ
ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยใช้เป็นหลัก
ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และศาลที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำ
ความผิด คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว

สำหรับอายุความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนแบ่งได้²⁹
ดังนี้

- 1) เด็กอายุไม่เกิน 10 ปี ซึ่งกระทำความผิดจะไม่ต้องรับโทษ แต่ต้องได้รับการคุ้มครอง
สวัสดิภาพ
- 2) เด็กอายุเกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปีกระทำความผิดไม่ต้องรับโทษแต่ศาลอาจกำหนดให้
ใช้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน คือ ศาลอาจว่ากล่าวตักเตือนหรือส่งตัวไปยังสถาน
ฝึกอบรม หรือองค์กรที่เห็นสมควร
- 3) เด็กอายุ 15 ปี ไม่เกิน 18 ปี กระทำความผิดกฎหมายถือว่ามีความรู้สึกผิดชอบ
ตามสมควรแล้ว แต่ก็ไม้อาจถือว่ามีความรู้สึก ผิดชอบอย่างเต็มที่ เช่น กรณีผู้ใหญ่กระทำความผิด
กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจได้ โดยศาลที่พิจารณาคดีอาจเลือกลงโทษทางอาญาแก่เด็กนั้น
เช่นเดียวกับกรณีคนทั่วไป (แต่ให้ลดโทษลงกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อน) หรือศาล
อาจจะเลือกใช้วิธีการสำหรับเด็กอย่างที่ใช้กับเด็กอายุ 10 ปี ไม่เกิน 15 ปีก็ได้ ทั้งนี้ การที่ศาลจะใช้
ดุลพินิจลงโทษเด็กนั้น หรือเลือกใช้วิธีการสำหรับเด็กศาลต้องพิจารณาถึงความรู้สึกผิดชอบและสิ่งอื่น
ทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น เพื่อพิจารณาว่าสมควรจะเลือกใช้วิธีใดระหว่างการลงโทษทางอาญา กับการใช้

²⁹ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 73-76.

วิธีการสำหรับเด็ก และถ้าศาลเห็นสมควรลงโทษทางอาญา ศาลก็ต้องลดโทษลงกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนด้วย

4) เด็กอายุ 18 ปี ไม่เกิน 20 ปี โดยปกติแล้วผู้กระทำความผิดที่มีอายุ 18 ปี ไม่เกิน 20 ปี จะต้องรับโทษทางอาญาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่ศาลอาจใช้พินิจลดโทษให้หนึ่งในสาม หรือกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนก็ได้ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าความรู้สึกผิดชอบของเขายังมีไม่เต็มที่ ซึ่งเป็นเหตุที่พิจารณาจากตัวเด็กที่กระทำความผิดนั่นเอง

กฎหมายไทยมีข้อกำหนดต้องห้ามสำหรับโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด สำหรับโทษสูงสุดของผู้กระทำความผิด คือ การจำคุกแต่อาจใช้วิธีการสำหรับเด็กแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการเปลี่ยนโทษจำคุกหรือกักกัน หรือเป็นการส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้แต่ต้องไม่เกินกว่าผู้กระทำความผิดนั้นมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์

3.3.2 ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของประเทศไทย

การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

1) เจ้าหน้าที่ตำรวจ³⁰

การสอบสวนคดีอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น ไม่มีความแตกต่างกับการสอบสวนคดีธรรมดา แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับนั้น มีความแตกต่างกันอยู่

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 66 บัญญัติว่า

“มาตรา 66 ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล

การจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 67 บัญญัติว่า

“มาตรา 67 การพิจารณาออกหมายจับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด นอกจากต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องอายุ เพศ และ

³⁰ คณิต ฌ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 601-603.

อนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่พึงได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็น ให้พยายามหลีกเลี่ยงการออกหมายจับ โดยใช้วิธีติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยวิธีอื่น”

กฎหมายยังวางหลักการว่าโดยหลักการแล้วจะเอาตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในอำนาจรัฐไม่ได้เลย เพราะกฎหมายยังบัญญัติต่อไปว่า “หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็น ศาลต้องพยายามเลี่ยงการออกหมายจับโดยใช้วิธีการติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนด้วยวิธีอื่น

การควบคุม ค่อมขัง กักขัง คุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้มีหมายหรือคำสั่งของศาล และห้ามควบคุมปะปนกับผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่

ในการจับกุมเด็ก ต้องแจ้งเรื่องที่กล่าวหา แจ้งสิทธิ และแจ้งบุคคลที่กฎหมายกำหนดไว้ รวมทั้งกำหนดรายละเอียดไว้ด้วย

ดังนั้น การควบคุมเด็กของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ห้ามมิให้ควบคุมผู้ต้องหานั้นปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่

การสอบสวนคดีอาญาเด็กเป็นการกระทำร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้อำนวยการสถานพินิจ กล่าวคือ ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องดำเนินการโดยสั่งให้พนักงานคุมประพฤติ สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาการอบรม ฯลฯ รวมทั้งจัดทำรายงานข้อเท็จจริงดังกล่าวและแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำของเด็กและส่งรายงานและความเห็นไปยังพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ และถ้ามีการฟ้องร้องในศาล ให้เสนอความเห็นต่อศาลด้วย

2) พนักงานอัยการ³¹

การสั่งคดีอาญาเด็กของพนักงานอัยการเป็นไปในทำนองเดียวกับคดีธรรมดา โดยที่หลักการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ พนักงานอัยการจึงอาจใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องเด็กได้เสมอ โดยคำนึงถึงเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาเด็ก อีกทั้งปฏิบัติหน้าที่โดยประสานใกล้ชิดกับผู้อำนวยการสถานพินิจและศาลด้วย

การฟ้องคดีอาญาเด็กตามปกติเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการส่วนผู้เสียหายนั้น กฎหมายห้ามฟ้องเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจ ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาเด็ก คือ การอบรมสั่งสอนและแก้ไขปรับปรุงตัวเด็กซึ่งเป็นภารกิจของรัฐ

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 603-605.

การฟ้องคดีโดยผู้เสียหายมุ่งประสงค์ที่การลงโทษ กรณีจึงไม่สมควรให้อำนาจผู้เสียหายอย่างเต็มที่ในการฟ้องคดีอย่างเช่นคดีธรรมดา

ในกรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ฟ้อง ผู้เสียหายมีอำนาจร้องขอต่อศาลขอให้สั่งอนุญาตได้ และในการพิจารณาอนุญาต ศาลชอบที่จะพิจารณาเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาเด็กของผู้เสียหายเป็นสำคัญ

การฟ้องคดีอาญาเด็กต้องฟ้องภายใน 30 วันนับแต่วันที่เด็กถูกจับกุม แต่ถ้าไม่อาจฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าวต้องขอคัดฟ้องต่อศาล และเมื่อพ้นเวลาที่ฟ้องได้แล้ว การฟ้องจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด ดังนี้แสดงให้เห็นว่าในคดีอาญาเด็กนั้น นอกจากการสอบสวนจะต้องกระทำโดยรวดเร็วแล้ว การฟ้องคดีก็ต้องกระทำโดยรวดเร็วเช่นเดียวกัน

3) ศาล³²

เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาเด็ก คือ การอบรมสั่งสอนและแก้ไขปรับปรุงเด็ก และเยาวชนการพิจารณาคดีอาญาจึงเป็นไปโดยเรียบง่ายและไม่มีการควบคุมเด็กและเยาวชนในระหว่างพิจารณาให้ควบคุมไว้ยังสถานพินิจหรือที่อื่นทำนองเดียวกัน และห้ามใช้เครื่องพันธนาการในระหว่างเวลาที่จำเป็นต้องควบคุมเด็กไว้เพื่อการพิจารณา

สำหรับการพิจารณาคดีอาญาเด็กเป็นเรื่องของความร่วมมือของทุกฝ่าย ฉะนั้นศาลจึงมีอำนาจบังคับให้ผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยมานั่งฟังการพิจารณาคดีด้วยได้ โดยก่อนการชี้ขาดตัดสินคดี ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนมีอำนาจเรียกจำเลยมาสอบถามเป็นการเฉพาะตัวเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อหาและสาเหตุแห่งการกระทำผิด บุคลิก ลักษณะ ท่วงท่าวาจาและอื่นๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องกระทำในห้องที่เหมาะสมซึ่งไม่ใช่ห้องพิจารณาคดีนั้น

กฎหมายได้ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาโอนคดีไปพิจารณาคดีที่ในศาลเยาวชนและครอบครัว และศาลเยาวชนและครอบครัว โอนคดีที่อยู่ในอำนาจไปยังศาลที่พิจารณาคดีธรรมดาได้ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 หมวด 8 อำนาจศาลเกี่ยวกับคดีอาญา

“มาตรา 97 เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้บุคคลใดอายุยังไม่เกินยี่สิบปีบริบูรณ์ กระทำความผิดและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ถ้าศาลนั้นพิจารณาคดีโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน ให้มีอำนาจส่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจและให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเด็กหรือเยาวชน

³² คณิต ณ นคร. อ่างแล้ว. เจริญธรรมที่ 30. หน้า 605-607.

คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่าในขณะที่กระทำความผิดหรือในระหว่างการพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีอำนาจส่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้”

การพิจารณาต้องใช้ห้องที่มีใช้ห้องพิจารณาคดีธรรมดา และถ้าจำเป็นต้องใช้ห้องพิจารณาคดีธรรมดาก็ต้องไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดา และการพิจารณาคดีต้องกระทำโดยลับ นอกจากนี้ ยังมีวิธีการต่างๆ ที่ไม่มีพิธีรีตองสำหรับการพิจารณาคดีอีกหลายประการ

สำหรับการพิพากษาคดีอาญาทั่วไปเมื่อเสร็จการพิจารณาแล้วจะต้องพิพากษาเสมอ แต่สำหรับคดีอาญาเด็กศาลอาจไม่มีคำพิพากษา และมีคำสั่งให้ปล่อยจำเลยชั่วคราวหรือส่งตัวจำเลยไปควบคุมไว้ยังสถานพินิจชั่วคราว หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กไปพลางก่อนได้

นอกจากนี้ ศาลยังมีอำนาจเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นเป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดได้ โดยมีรายละเอียดในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 หมวด 12 การเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ดังนี้

“มาตรา 142 ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ ดังต่อไปนี้

(1) เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 39 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด 4 หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

(2) เปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมความประพฤติโดยจะกำหนดเงื่อนไขข้อเดียวหรือหลายข้อตามมาตรา 138 ด้วยหรือไม่ก็ได้ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา 138 วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา 139 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่ศาลได้พิจารณาความหนักเบาแห่งข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดีแล้วเห็นว่าควรจะควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนตาม (1) ต่อไปอีกหลังจากที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์แล้วให้ศาลระบุในคำพิพากษาให้ส่งตัวไปจำคุกไว้ในเรือนจำตามเวลาที่ศาลกำหนด”

การอ่านคำพิพากษาต้องกระทำเป็นการลับ ซึ่งแตกต่างจากคดีธรรมดาที่ต้องกระทำโดยเปิดเผย และถ้าอยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ กฎหมายให้ศาลเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยมาฟังคำพิพากษาคด้วย

คำพิพากษาหรือคำสั่งคดีอาญาเด็กอาจมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโทษ หรือวิธีการสำหรับเด็กได้

4) สถานที่ควบคุมตัว³³

ประเทศไทยมีสถานที่ควบคุมตัว คือ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กศูนย์ฝึกอบรม และการกลับไปอยู่ที่บ้านของบิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็ก ที่กระทำความผิด โดยกำหนดให้เด็กมารายงานตัวตามที่ศาลกำหนด

5) มาตรการในการปฏิบัติและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู³⁴

สำหรับมาตรการในการปฏิบัติและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูของประเทศไทย คือ มีการควบคุมตัวในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม และสถานแนะนำทางจิตหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้น ตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร และโครงการแก้ไขฟื้นฟูจากศาล

6) การสงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษ³⁵

มีการจัดให้พักในบ้านฉุกเฉินในกรณีที่ไม่มียุติบัตรให้อาศัย มีกรมพินิจ และคุ้มครองเด็กทำหน้าที่ในการติดตามและสงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษ อีกทั้งยังมีศาลเยาวชน และครอบครัวบางแห่งที่มีการจัดหางานให้ทำภายหลังพ้นโทษด้วย

3.3.3 กฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย

ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่มีการบังคับใช้ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 จนถึงปัจจุบันมีอยู่ทั้งสิ้น 32 ฉบับ จัดอยู่ในรูปของพระราชบัญญัติจำนวน 27 ฉบับ พระราชกฤษฎีกา จำนวน 3 ฉบับ และพระราชกำหนด จำนวน 2 ฉบับ สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่นำมาศึกษา ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

³³ สราวุธ เบญจกุล. (2554). *กฎหมายใหม่กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=954000001250&Html=1&TabID=1&>. [2559, 2 มิถุนายน].

³⁴ สราวุธ เบญจกุล. (2554). *กฎหมายใหม่กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=954000001250&Html=1&TabID=1&>. [2559, 2 มิถุนายน].

³⁵ สราวุธ เบญจกุล. (2554). *กฎหมายใหม่กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=954000001250&Html=1&TabID=1&>. [2559, 2 มิถุนายน].

1) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

(1) หลักการ/เจตนารมณ์ของกฎหมาย³⁶

กฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ในการปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษให้เป็นไปโดยประสิทธิภาพและเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่และได้มีการประกาศเพิ่มเติมชนิดของยาเสพติดขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับโดยต้องพิจารณาควบคู่ไปกับ “บัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ.2539) เรื่อง ระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522” ประกอบในการบังคับใช้กฎหมาย

(2) สาระสำคัญ ฐานความผิดและบทกำหนดโทษ³⁷

กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติ 106 มาตรา เนื้อหาที่สำคัญ ได้แก่

(2.1) คำจำกัดความมาตรา 4 “ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ นิด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

“เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด

“ติดยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า เสพเป็นประจำติดต่อกันและตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องพึ่งยาเสพติดให้โทษนั้น โดยสามารถตรวจพบสภาพเช่นนั้นได้ตามหลักวิชาการ

“หน่วยการใช้” หมายความว่า เม็ด ซอง ขวด หรือหน่วยอย่างอื่นที่ทำขึ้นซึ่งโดยปกติสำหรับการใช้เสพนั่งครั้ง

³⁶ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. อ่างแล้ว. เจริญรอดที่ 19. หน้า 16.

³⁷ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. อ่างแล้ว. เจริญรอดที่ 19. หน้า 16-24.

“การบำบัดรักษา” หมายความว่า การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งรวมตลอดถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพและการติดตามผลหลังการบำบัดรักษาด้วย

2) หลักกฎหมายที่สำคัญ

(1) ประเภทของยาเสพติด

มาตรา 7 ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

(1.1) ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin) แอมเฟตามีน และเมทแอมเฟตามีน

(1.2) ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ผื่นยา (Medicinal Opium)

(1.3) ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษ ในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(1.4) ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ ประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

(1.5) ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา พืชกระท่อม

นอกจากนี้ คำว่า ผื่นยา (Medicinal Opium) หมายถึง ผื่นที่ได้ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่ง โดยมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในทางยา

ฐานความผิดและบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522³⁸

ตารางที่ 3.1 ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีน

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
1) ผลิต นำเข้า หรือส่งออก อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 15	จำคุกตั้งแต่สิบปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท	มาตรา 65 วรรค 1
2) ผลิต นำเข้า หรือส่งออกอันเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย	จำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาทหรือประหารชีวิต	มาตรา 65 วรรค 2

³⁸ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2554). ฐานความผิดและบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.fda.moph.go.th/fda-net/html/product/addict/lawtable1.html>. [2559, 3 มิถุนายน].

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
3) ผลิตโดยการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ	จำคุกตั้งแต่ 4 ปี-15 ปี หรือปรับ ตั้งแต่ 80,000-300,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ	มาตรา 65 วรรค 3
4) ผลิตโดยการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุเพื่อจำหน่าย	จำคุกตั้งแต่ 4 ปี-ตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ 400,000-5,000,000บาท	มาตรา 65 วรรค 4
5) จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและมีปริมาณยาเสพติดไม่ถึงปริมาณที่กำหนด ตามตารางที่ 3.2	จำคุกตั้งแต่ 4 ปี-15 ปีหรือปรับตั้งแต่ 80,000-300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 66 วรรค 1
6) จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ปริมาณที่กำหนดตามตารางที่ 3.2 แต่		
- ไม่เกิน 20 กรัม	จำคุกตั้งแต่ 4 ปี-ตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ 400,000-5,000,000 บาท	มาตรา 66 วรรค 2
- เกิน 20 กรัมขึ้นไป	จำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้าน-ห้าล้านบาทหรือประหารชีวิต	มาตรา 66 วรรค 3
7) ครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีปริมาณยาเสพติด ไม่ถึงปริมาณที่กำหนด ตามตารางที่ 3.2	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี-10 ปี หรือปรับ ตั้งแต่ 20,000-200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 67
8) ผู้ใดเสพ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57	จำคุกตั้งแต่ 6 เดือน-3 ปี หรือปรับ ตั้งแต่ 10,000-60,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ	มาตรา 91
9) ผู้ใดยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี 5 ปี หรือปรับ ตั้งแต่ 20,000-100,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ	มาตรา 93/1 วรรค 1
10) ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญใช้กำลังประทุษร้าย หรือข่มขู่ใจ ให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานผลิต นำเข้า	ต้องระวางโทษเป็น 2 เท่าของโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น	มาตรา 93/2

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
ส่งออกจำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ		

ตารางที่ 3.2 การผลิต นำเข้า ส่งออกหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ให้สันนิษฐานว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย (ตามมาตรา 15 วรรค 3)

ชื่อยาเสพติดให้โทษ	มีปริมาณจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่	หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนหน่วยการใช้	หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่
1. เด็กซ์โทรโพรพิลีนไฮโดรคลอไรด์ หรือ แอลเอสดี	0.75 มก.ขึ้นไป	15 หน่วยการใช้ขึ้นไป	300 มก.ขึ้นไป
2. แอมเฟตามีน หรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน	375 มก.ขึ้นไป	15 หน่วยการใช้ขึ้นไป	1.5 กรัม ขึ้นไป
3. ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2)	3 กรัม ขึ้นไป	-	-

ตารางที่ 3.3 ยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 เช่น มอร์ฟิน โคคาอิน โคเคอิน ผีนายา

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
1) ผลิต นำเข้า หรือส่งออก อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 16	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี-10 ปีและปรับตั้งแต่ 100,000-1,000,000 บาท	มาตรา 68 วรรค 1
2) ผลิต นำเข้า หรือส่งออก ซึ่งมอร์ฟิน ผีนายาหรือโคคาอิน	จำคุกตั้งแต่ 20 ปี-ตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ 2,000,000-5,000,000 บาท	มาตรา 68 วรรค 2

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
3) ครอบครอง อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 17	จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่ เกิน 100,000 บาทหรือทั้งจำทั้ง ปรับ	มาตรา 69 วรรค 1
4) จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อ จำหน่ายอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 17	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี-10 ปี หรือปรับ ตั้งแต่ 20,000-200,000 บาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 69 วรรค 2
5) จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อ จำหน่ายซึ่งมอร์ฟีน ผีน หรือโคคาอิน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ไม่ถึง 100 กรัม	จำคุกตั้งแต่ 3 ปี-20 ปีหรือปรับ ตั้งแต่ 60,000-400,000 บาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 69 วรรค 3
6) จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อ จำหน่ายซึ่งมอร์ฟีน ผีน หรือโคคาอิน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ตั้งแต่ 100 กรัมขึ้นไป	จำคุกตั้งแต่ 5 ปี-ตลอดชีวิตและ ปรับตั้งแต่ 500,000-5,000,000 บาท	มาตรา 69 วรรค 3
7) ผู้ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายหรือมี ไว้ในครอบครอง ตามมาตรา 17 กระทำการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง วรรคสองหรือวรรคสาม	จำคุกไม่เกิน 5 ปีและปรับไม่เกิน 100,000 บาท	มาตรา 69 วรรค 4
8) ผู้ใดเสพ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 58	จำคุกตั้งแต่ 6 เดือน-3 ปีหรือ ปรับตั้งแต่ 10,000-60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 91
9) ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญใช้ กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขู่ใจ ด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นเสพ	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี-10 ปี และปรับ ตั้งแต่ 100,000-1,000,000 บาท	มาตรา 93
10) ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี-5 ปี หรือปรับ ตั้งแต่ 20,000-100,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 93/1 วรรค 1

ตารางที่ 3.4 ยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
1) ผลิต หรือนำเข้า โดยมีใ้รับอนุญาต อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 20	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี-3 ปี และปรับตั้งแต่ 100,000-300,000 บาท	มาตรา 70
2) จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือส่งออกโดยมิได้รับอนุญาต โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษ ไม่เกินที่กำหนดตาม มาตรา 20 วรรค 4	จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 71 วรรค 1
3) จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือส่งออกโดยมิได้รับอนุญาต โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษ เกินจำนวนตามมาตรา 20 วรรค 4	จำคุกไม่เกิน 2 ปีและปรับไม่เกิน 200,000 บาท	มาตรา 71 วรรค 2
4) นำเข้า หรือส่งออก อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 22 (ผู้รับอนุญาตจะต้องได้รับใบอนุญาตทุกครั้ง ที่มีการนำเข้าหรือส่งออก)	จำคุกไม่เกิน 1 ปีและปรับไม่เกิน 100,000 บาท	มาตรา 72
5) ผลิต นำเข้า หรือส่งออก ซึ่งยาปลอมอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 39 (1)	จำคุกตั้งแต่ 3 ปี-20 ปีและปรับตั้งแต่ 300,000-2,000,000 บาท	มาตรา 82
6) จำหน่ายซึ่งยาปลอม อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 39 (1)	จำคุกไม่เกิน 5 ปีและปรับไม่เกิน 500,000 บาท	มาตรา 83
7) ผลิต นำเข้า หรือส่งออก ซึ่งยาผิดมาตรฐานหรือเสื่อมคุณภาพ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 39(2) หรือ (3)	จำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือปรับไม่เกิน 60,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 84
8) จำหน่ายซึ่งยาผิดมาตรฐาน หรือเสื่อมคุณภาพอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 39 (2) หรือ (3)	จำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 20,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 85
9) ผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา หรือเพิกถอนทะเบียนตำรับยาอันเป็นการฝ่า	จำคุกไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 500,000 บาท	มาตรา 86

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
ฝ่าฝืนมาตรา 39 (4) หรือ (5)		
10) จำหน่ายยาที่มีได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาหรือเพิกถอนทะเบียนตำรับยา อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 39 (4) หรือ (5)	จำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 300,000 บาท	มาตรา 87
11) ผู้รับอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ตามมาตรา 20	ผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้โดยมีกำหนดครั้งละไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน	มาตรา 52

ตารางที่ 3.5 ยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ อาเซติลคลอไรด์

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
1) ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี-10 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000-200,000บาท	มาตรา 73 วรรค 1
2) ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี-15 ปี และปรับตั้งแต่ 100,000-1,500,000 บาท	มาตรา 73 วรรค 2
3) ครอบครอง	จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 74

ตารางที่ 3.6 ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เช่น กัญชา พืชกระท่อม

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
1) ผลิต นำเข้า หรือส่งออก อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26	จำคุกตั้งแต่ 2 ปี-15 ปี และปรับตั้งแต่ 200,000-1,500,000 บาท	มาตรา 75 วรรค 1
2) ผลิต นำเข้า หรือส่งออก พืชกระท่อม	จำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท	มาตรา 75 วรรค 2
3) ครอบครอง	จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 76 วรรค 1
4) ครอบครองพืชกระท่อม	จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน	มาตรา 76

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
	20,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	วรรค 2
5) จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยมีจำนวนไม่ถึง 10 กิโลกรัม	จำคุกตั้งแต่ 2 ปี-10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 40,000-200,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 76/1 วรรค 1
6) จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยมีจำนวนตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป	จำคุกตั้งแต่ 2 ปี-15 ปี และปรับตั้งแต่ 200,000-1,500,000 บาท	มาตรา 76/1 วรรค 2
7) จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายพืชกระท่อม โดยมีจำนวนไม่ถึง 10 กิโลกรัม	จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 76/1 วรรค 3
8) จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายพืชกระท่อม โดยมีจำนวนตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป	จำคุกไม่เกิน 2 ปีและปรับไม่เกิน 200,000 บาท	มาตรา 76/1 วรรค 4
9) ผู้ใดเสพ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 57	จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 92 วรรค 1
10) ผู้ใดเสพพืชกระท่อม	จำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท	มาตรา 92 วรรค 2
11) ขูยส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ	จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 93/1 วรรค 2

2) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518

(1) หลักการ/เจตนารมณ์ของกฎหมาย³⁹

เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งได้กระทำกัน ณ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 เพื่อร่วมมือกับประเทศภาคีอื่นๆ ควบคุมการผลิตการขาย การนำเข้า การส่งออกการนำผ่านหรือการมีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาททั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศมิให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลและสังคม

³⁹ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. อ่างแล้ว. เจริญรอดที่ 19. หน้า 7.

(2) สาระสำคัญของกฎหมาย⁴⁰

กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติทั้งหมด 119 มาตรา สาระสำคัญ ได้แก่

(2.1) คำจำกัดความ

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“วัตถุออกฤทธิ์” หมายความว่า วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์ ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“วัตถุตำรับ” หมายความว่า สิ่งปรุงไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใด ที่มีวัตถุออกฤทธิ์รวมอยู่ด้วยทั้งนี้รวมทั้งวัตถุออกฤทธิ์ที่มีลักษณะเป็นวัตถุสำเร็จรูปทางเภสัชกรรม ซึ่งพร้อมที่จะนำไปใช้แก่คนหรือสัตว์ได้

“วัตถุตำรับยกเว้น” หมายความว่า วัตถุตำรับที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ได้รับการยกเว้นจากมาตรการควบคุมบางประการสำหรับวัตถุออกฤทธิ์ที่มีอยู่ในวัตถุตำรับนั้น

“เอกสารกำกับวัตถุออกฤทธิ์” หมายความว่า กระดาษหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏความหมายด้วยรูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใดๆ อันเกี่ยวกับวัตถุออกฤทธิ์ซึ่งสอดแทรกหรือรวมไว้กับภาชนะหรือหีบห่อบรรจุวัตถุออกฤทธิ์

“ผลิต” หมายความว่า ทำผสม ปรุง หรือแปรสภาพ และหมายความรวมถึงเปลี่ยนแปลง แบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ

“ขาย” หมายความรวมถึง จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ส่งมอบหรือมีไว้เพื่อขาย

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้าในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกจากราชอาณาจักร เพื่อไปต่างประเทศ

“นำผ่าน” หมายความว่า นำหรือส่งผ่านราชอาณาจักรแต่ไม่รวมถึงการนำหรือส่งวัตถุออกฤทธิ์ผ่านราชอาณาจักร โดยมีได้มีการขนถ่ายออกจากเครื่องบินที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศ

“เสพ” หมายความว่า การรับวัตถุออกฤทธิ์เข้าสู่ร่างกายโดยรู้ว่าเป็นวัตถุออกฤทธิ์ไม่ว่าด้วยวิธีใดหรือทางใด

“ติดยาวัตถุออกฤทธิ์” หมายความว่า เสพเป็นประจำติดต่อกันจนตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องพึ่งวัตถุออกฤทธิ์นั้น โดยสามารถตรวจพบสภาพเช่นนั้นได้ตามหลักวิชาการ

⁴⁰ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. อ่างแล้ว. เจริญรอดที่ 19. หน้า 8-12.

“การรักษาพยาบาล” หมายความว่า การรักษาพยาบาลผู้ติดวัตถุออกฤทธิ์รวมตลอดถึงการฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพเพื่อให้บุคคลนั้นกลับคืนสู่สภาพของปกติชน

(2.2) กระบวนการ/วิธีการบังคับใช้

มาตรา 13 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย นำเข้า หรือส่งออกซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 ความในวรรคหนึ่งไม่ใช่บังคับแก่กระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสาธารณสุข เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 13 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย นำเข้าหรือส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 เว้นแต่การผลิตเพื่อส่งออกและการส่งออกซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 บางชนิดที่รัฐมนตรีประกาศระบุชื่อตามมาตรา 6 (4 ทวิ) โดยได้รับใบอนุญาต

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองไม่ใช่บังคับแก่กระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงสาธารณสุขเว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะ ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย นำเข้าหรือส่งออกซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 หรือนำผ่านซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ทุกประเภท เว้นแต่ได้รับใบอนุญาต

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 62 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท1

มาตรา 62 ตริ ห้ามมิให้ผู้ใดเสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 เว้นแต่การเสพตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบ โรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้นหนึ่งในสาขาทันตกรรมเพื่อประโยชน์ในการรักษาพยาบาลผู้นั้น

มาตรา 62 จัตวา ห้ามมิให้ผู้ใดจงใจ ชักนำ ยุง ส่งเสริมใช้ชื้อบายหลอกหลวง หรือขู่เชิญ ให้ผู้อื่นเสพวัตถุออกฤทธิ์

ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบ โรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้นหนึ่งในสาขาทันตกรรม อาจแนะนำหรือบังคับให้ผู้อื่นเสพเพื่อประโยชน์ในการรักษาพยาบาลผู้นั้นได้

(3) บทกำหนดโทษ⁴¹

มาตรา 89 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 13 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 13 ทวิ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

มาตรา 90 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

3) วิธีแก้ไขปัญหาเสพติด มาตรการบริหารจัดการการป้องกันและบำบัดรักษา

(1) การป้องกัน⁴²

ด้านการป้องกัน เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับกลุ่มเสี่ยงและสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน โดยเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการแพร่ระบาดของเสพติดในกลุ่มเสี่ยง

(2) การบำบัด⁴³

ในด้านการบำบัดนั้นจะเน้นเรื่องของคุณภาพและมาตรฐานในการรักษาและคัดกรองผู้เสพยาเสพติดและผู้ติดยาเสพติดตามความรุนแรงของการใช้สารเสพติดเพื่อเข้ารับการบำบัดอย่างเหมาะสมรวมทั้งเน้นการปรับทัศนคติและสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ รวมไปถึงการเพิ่มหลักสูตรการฝึกทักษะอาชีพต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจให้แก่ผู้บำบัดยาเสพติดก่อนกลับสู่สังคม

จากศึกษากฎหมายยาเสพติดของประเทศไทย สามารถแยกพิจารณากฎหมายได้เป็น 3 ด้านด้วยกัน⁴⁴ คือ

(2.1) ด้านการป้องกันและควบคุม

⁴¹ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. อ่างแล้ว. เริงอรุณที่ 19. หน้า 12.

⁴² รัฐบาลไทย. (2559). *มท.1 เข้มกลไกมหาดไทยทุกระดับพร้อมผนึกกำลังบูรณาการทุกหน่วย เดินหน้าสานต่องานแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2559 เน้นย้ำจริงจังทุกมิติตามนโยบายรัฐบาล สร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมไทยห่างไกลยาเสพติดอย่างยั่งยืน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-42-33/item/100209-id-100209.html>. [2559, 22 กันยายน].

⁴³ รัฐบาลไทย. (2559). *มท.1 เข้มกลไกมหาดไทยทุกระดับพร้อมผนึกกำลังบูรณาการทุกหน่วย เดินหน้าสานต่องานแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2559 เน้นย้ำจริงจังทุกมิติตามนโยบายรัฐบาล สร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมไทยห่างไกลยาเสพติดอย่างยั่งยืน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-42-33/item/100209-id-100209.html>. [2559, 22 กันยายน].

⁴⁴ รัฐบาลไทย. (2559). *มท.1 เข้มกลไกมหาดไทยทุกระดับพร้อมผนึกกำลังบูรณาการทุกหน่วย เดินหน้าสานต่องานแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2559 เน้นย้ำจริงจังทุกมิติตามนโยบายรัฐบาล สร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมไทยห่างไกลยาเสพติดอย่างยั่งยืน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-42-33/item/100209-id-100209.html>. [2559, 22 กันยายน].

- พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533
- พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518
- พระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522

(2.2) ด้านการปราบปราม

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
- พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550
- คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ 227/2551 เรื่องการปฏิบัติในการบังคับโทษปรับในคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550
- ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอการพิจารณาและมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2551

(2.3) ด้านการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู

- พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

สำหรับการดำเนินการทางกฎหมายทั้ง 3 ด้านดังกล่าว ประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมมาก อีกทั้งประเทศไทยยังมีบทบัญญัติกฎหมายยาเสพติดจำนวนมากพอสมควร และดำเนินการป้องกันปราบปรามผู้ค้าและผู้เสพอย่างเข้มข้น แต่มีข้อสงสัยว่าทำไมอัตราการกระทำผิดในส่วนของการค้ายาเสพติดกลับดูเหมือนไม่ได้ลดลงอีกทั้งจำนวนผู้เสพยาก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น